

Inspirations- katalog

Inspiration til erhvervsskoler i indsatsen
for at udvikle kvaliteten på
erhvervsuddannelserne

Indhold

Om publikationen	2
Formålet	2
Målgruppen	2
Opbygning og læsevejledning.....	2
Ordvalg	3
Oversigt over indsatser under de fire klare mål.....	3
Mål 1: Flere skal vælge en erhvervsuddannelse	4
Udfordringer	4
Vejledning.....	5
Uddannelsesafklarende og forberedende forløb	8
Cases	12
Mål 2: Flere skal fuldføre en erhvervsuddannelse	14
Udfordringer	14
Brobygnings- og studieforbereende forløb	15
Løbende rådgivning og støtte.....	17
Undervisnings- og læringsstrategier.....	20
Praktik og virksomhedssamarbejde	24
Cases	27
Mål 3: Alle elever skal blive så dygtige, som de kan	29
Udfordringer	29
Undervisnings- og læringsstrategier.....	30
Praktik og virksomhedssamarbejde	34
Cases	38
Mål 4: Tilliden til og trivsel på erhvervsskolerne skal styrkes	40
Udfordringer	40
Mentorordninger.....	41
Samarbejdet mellem skole og virksomhed	42
Relationsdannelse	44
Undervisningsstrategi og læringsmiljø	47
Case	50

OM PUBLIKATIONEN

FORMÅLET

Inspirationskataloget har til formål at inspirere og understøtte erhvervsskoler i deres indsats for at udvikle kvaliteten på erhvervsuddannelserne og dermed realisere reformens fire klare mål:

- Flere skal vælge en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse.
- Flere skal fuldføre en erhvervsuddannelse.
- Erhvervsuddannelserne skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, de kan.
- Tilliden til og trivslen på erhvervsskolerne skal styrkes.

Inspirationskataloget giver overblik over den viden, der findes om virkningsfulde indsatser i relation til de klare mål, så denne viden kan anvendes aktivt i skolernes kvalitetsarbejde.

MÅLGRUPPEN

Målgruppen for inspirationskataloget er primært medarbejdere, der er involveret i kvalitetsarbejdet og arbejdet med handlingsplaner. Dette omfatter både strategiske og pædagogiske medarbejdere på erhvervsskolerne samt læringskonsulenter i Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, som arbejder med erhvervsskolereformen. Det er håbet, at kataloget også kan inspirere erhvervsskolelærere, vejledere og andre fagpersoner, der er involveret i kvalitetsarbejdet og i det praktiske arbejde med implementering af handlingsplaner. Derudover kan kataloget have interesse for lærere og ledere i grundskolen og uuv-vejledere, da flere indsatser involverer dem.

OPBYGNING OG LÆSEVEJLEDNING

Inspirationskataloget er bygget op omkring de fire klare mål, og viden og virkningsfulde indsatser er koblet til hvert enkelt mål. Læseren vil kunne finde flere af de samme indsatser beskrevet under forskellige mål. Det skyldes, at nogle af indsatserne har betydning i forhold til flere mål.

Inspirationskataloget bygger på den omfattende rapport "En systematisk kortlægning af viden vedr. klare mål (eud)" (I det følgende 'kortlægningen').

Hensigten med kortlægningen er at afdække eksisterende viden om indsatser, der har effekt eller betydning for realisering af et eller flere af de fire klare mål i eud-reformen. Kortlægningen er foretaget i 2016 på opdrag fra Styrelsen for Undervisning og Kvalitet af Rambøll Management Consulting i samarbejde med VIA University College og Professionshøjskolen Metropol.

Inspirationskataloget er således en kortere og mere læsevenlig udgave af kortlægningen. Men i tilfælde af, at man søger yderligere inspiration, kan det anbefales at læse nærmere i kortlægningen: [link](#)

Inspirationskataloget er bygget op om tre niveauer:

Det første niveau er en sammenfatning af den viden, som er fremkommet i kortlægningen. Sammenfatningen består af temaer, der repræsenterer de virkningsfulde indsatser i forhold til de fire klare mål. Præsentationen af resultater fra kortlægningen bærer overskriften "Hvad siger kortlægningen?"

HVAD SIGER KORTLÆGNINGEN?

Det andet niveau er en række forslag til, hvordan skolerne kan handle på baggrund af den viden, som kortlægningen giver. Forslagene rummer eksempler på virkningsfulde indsatser. I forlængelse heraf er der med udgangspunkt i kortlægningen beskrevet forslag til, hvad skolerne konkret kan overveje, når de ønsker at igangsætte virkningsfulde indsatser. Anbefalingerne til skolerne er rammet ind og har to forskellige overskrifter. Den ene overskrift er 'Hvad kan I som skole gøre?'. Her findes ideer til, hvad skolerne kan gøre for at styrke realiseringen af de klare mål. Den anden overskrift er 'Hvad kan I som skole overveje?' Her står forslag til, hvad skolerne kan reflektere over i forbindelse med igangsættelse af indsatser.

HVAD KAN I SOM SKOLE GØRE?

HVAD KAN I SOM SKOLE OVERVEJE?

Det tredje niveau udgøres af cases, som er konkrete eksempler på, hvordan der i forskellige sammenhænge har været arbejdet med virksomme indsatser. Casene er nummererede og er placeret fortløbende i grå bokse.

ORDVALG

Ud over anvendelse af ordet **kortlægningen**, når der henvises til "En systematisk kortlægning af viden vedrørende klare mål (eud)", anvendes ordet **studier**, når der henvises til et eller flere studier, rapporter eller lignende, der indgår i kortlægningen. **Indsatser** betegner den eller de aktiviteter, der beskrives i et studie.

Kortlægningen spænder over studier fra forskellige skolesystemer og forskellige lande. Derfor bruges der i kortlægningen forskellige pædagogiske ord og begreber. I Inspirationskataloget anvendes de danske betegnelser for disse ord og begreber, der følger centrale begreber i reformen som helhedsorientering, anvendelsesorientering, differentiering, praksisnær og tværfaglig undervisning.

Se evt. Pædagogiske principper i reformen: [link](#)

OVERSIGT OVER INDSATSER UNDER DE FIRE KLARE MÅL

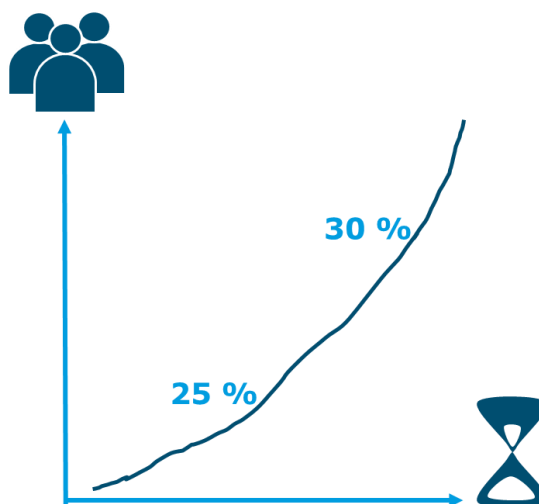
Mål 1	Mål 2	Mål 3	Mål 4
<ul style="list-style-type: none"> • Vejledning • Uddannelses-afklarende og forberedende forløb 	<ul style="list-style-type: none"> • Brobyggende og studieforberedende forløb • Løbende rådgivning og støtte • Undervisnings- og læringsstrategier • Praktik og virksomheds-samarbejde 	<ul style="list-style-type: none"> • Undervisnings- og læringsstrategier • Praktik og virksomheds-samarbejde 	<ul style="list-style-type: none"> • Mentoring • Samarbejde ml. skoler og virksomheder • Relationsdannelse • Undervisnings- og læringsmiljøer

MÅL 1: FLERE SKAL VÆLGE EN ERHVERVSUDDANNELSE

UDFORDRINGER

Det er intentionen med eud-reformen, at flere unge end i dag skal vælge en erhvervsuddannelse. De unge skal udfordres på deres uddannelsesvalg, så mindst 25 procent af de unge i 2020 og mindst 30 procent i 2025 vælger en erhvervsuddannelse direkte efter grundskolen.

Når der i dag ikke er flere, der vælger en erhvervsuddannelse, forklares dette i *Aftale om Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser* blandt andet med, at de unge har svært ved at overskue erhvervsuddannelsessystemet og de muligheder, en erhvervsuddannelse kan give dem. De unge er efter grundskolen uafklarede og vælger derfor en gymnasial uddannelse, fordi det giver dem muligheden for at udskyde beslutningen om et erhvervs kvalificerende uddannelsesvalg.

HVAD SIGER KORTLÆGNINGEN?

Manglende kendskab til mulighederne i erhvervsuddannelsessystemet er en barriere for at øge søgningen til og optagelsen på erhvervsuddannelserne. Hvis flere unge skal vælge en erhvervsuddannelse, skal de unge klædes bedre på til at træffe deres uddannelsesvalg. Det indebærer, at elevernes kendskab til mulighederne i erhvervsuddannelser skal øges. Et forbedret kendskab vil kvalificere de unges uddannelsesvalg, det vil sikre et bedre match mellem de unges interesser og forudsætninger for at vælge en erhvervsuddannelse og det vil bidrage til en øget søgning til erhvervsuddannelserne. Endelig vil det styrke fastholdelse af eleverne.

De virkningsfulde indsatser, i forhold til at flere skal vælge en erhvervsuddannelse, er kategoriseret i to temaer:

1) Vejledning

2) Uddannelsesafklarende og uddannelsesforberedende forløb

VEJLEDNING

En del af de identificerede virksomme indsatser relaterer sig til vejledning. En styrkelse af vejledningsindsatsen i forhold til erhvervsuddannelserne i de ældste klasser i grundskolen styrker elevernes kendskab til erhvervsuddannelserne og de efterfølgende jobmuligheder. Derved bliver det lettere for eleverne at skabe sammenhæng mellem deres ønsker til og valg af uddannelser. Dette bidrager til at styrke elevernes uddannelsesafklaring og sikre det rette match mellem elevernes ønsker og forventninger til en ungdomsuddannelse. Nedenfor præsenteres centrale pointer om vejledning fra studier i kortlægningen:

- Da mange elever ikke nødvendigvis er klar over, at en erhvervsuddannelse åbner for mange forskellige beskæftigelsesmuligheder, bliver det vigtigt, at den effektive vejledningsindsats indebærer, at eleverne får mulighed for at skifte bekendtskab med de mange **forskellige muligheder i erhvervsuddannelsessystemet**. Vejledningen skal introducere eleverne til et bredt spektrum af de uddannelsesmuligheder, som erhvervsuddannelserne tilbyder, hvis uddannelserne skal opfattes som et attraktivt førstevalg for de unge.
- Flere elever har urealistiske forestillinger om erhvervssystemet, fx at erhvervsuddannelserne i begrænset omfang er praksisorienterede eller kun er for de fagligt svageste elever. Kvalificeret vejledningsindsats kan bidrage til at **nedbryde** disse **fordomme** omkring erhvervsuddannelserne.
- En effektiv metode til at gøre erhvervsuddannelserne mere interessante for eleverne i grundskolens ældste klasser er ifølge studierne at tydeliggøre, hvad uddannelserne helt konkret kan bruges til og at give eleverne indblik i, hvilke **fremadrettede jobmuligheder** en erhvervsuddannelse kan give adgang til. Brancheforeninger kan være med til at give eleverne et konkret indblik i de karrieremuligheder, en bestemt erhvervsuddannelse giver. Der peges i et studie på, at en sådan indsats også er en platform for at skabe opmærksomhed for brancher med særligt gode beskæftigelsesmuligheder.
- En effektiv vejledningsindsats forudsætter, at **vejledere har stort kendskab** til hele uddannelsessystemet og samtidig til den enkelte elevs interesser og forudsætninger for at tage en ungdomsuddannelse. Vejledningsindsatsen bør differentieres for at kunne målrettes den enkelte elev. Dette forudsætter et **tæt samarbejde mellem lærere og vejledere**, hvor vidensdeling om den enkelte elevs forudsætninger og behov er i centrum.
- Vejledning kan med fordel **kombineres med andre uddannelsesafklarende aktiviteter**. Vejledningsindsatsen er særlig effektiv, når vejledningen kombineres med uddannelses- og erhvervspraktik, hvor eleverne har mulighed for at danne deres egne praktiske erfaringer med en ungdomsuddannelse eller et erhverv. I den forbindelse peger studier på, at vejledning bliver mere effektiv, når den giver eleverne muligheder for at få **praktisk erfaring** med uddannelserne eller med det konkrete fag.
- Endelig viser kortlægningen, at vejledningsindsatsen har størst virkning i for **fagligt svage elever** og for elever med **anden etnisk baggrund** end dansk.

Kortlægningen peger på flere forskellige konkrete indsatser, som kan være med til at skabe en effektiv vejledningsindsats:

- **Rollemodelkorps** er med til at skabe større bevidsthed omkring mulighederne i erhvervsuddannelsessystemet og samtidig motivere flere unge til at tage en erhvervsuddannelse. Rollemodelkorpset består af unge fra erhvervsuddannelserne, som besøger folkeskoler, ungdomsuddannelser, fritidsklubber og foreninger med henblik på at skabe øget opmærksomhed om

Indsatser relateret til vejledning:

- Rollemodelkorps
- Job- og uddannelsesbazarer
- Rekrutteringskampagner
- Vejlednings- og studievalg

uddannelsesmulighederne i erhvervsuddannelsessystemet. Eleverne oplever, at vejledning fra rollemodeller er mere vedkommende end traditionel vejledning, fordi det kommer fra andre unge, som de kan relatere til. (Se mere herom i boksen nedenfor).

- Afholdelsen af **job- og uddannelsesbazar** kan bidrage med øget information om erhvervsuddannelserne. På job- og uddannelsesbazaren deltager fx UU-centre, Studievalg, erhvervsskoler og brancheforeninger foruden 40-50 virksomheder, offentlige institutioner, organisationer og uddannelsesinstitutioner. De præsenterer hver især, hvad de kan tilbyde de unge indenfor erhvervsuddannelserne. Kortlægningen peger på, at de elever, der deltager, overordnet set er positivt indstillet, men at det kræver en betydelig målrettet indsats at tiltrække et tilstrækkeligt antal deltagere fra grundskolens ældste klassetrin.
- **Rekrutteringskampagner** er et andet konkret initiativ, der kan gennemføres som led i vejledningsindsatsen. I Brug for alle unge II blev der gennemført en byggefagskampagne i samarbejde med bl.a. Dansk Byggeri. Hensigten med kampagnen var at skabe opmærksomhed omkring jobmulighederne i byggebranchen, og det skete bl.a. ved at unge fra tekniske skoler, produktionsskoler og grundskolens ældste klasser introduceres til byggefagene gennem besøg på byggepladser, uddeling af informationsmateriale, radiospots og annoncering i aviser. Kampagnen var med til at skabe opmærksomhed omkring uddannelses- og jobmulighederne inden for byggebranchen, men kampagnen er dog også en ressourceindsats for at nå positive resultater på elevernes uddannelsesvalg.
- **Vejlednings- og studiefag** kan også bidrage til at kvalificere de unges uddannelsesvalg og herigennem øge optaget på bl.a. erhvervsuddannelserne. Hensigten med faget er at skabe større helhed og sammenhæng mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne bredt set samt at reducere frafald på ungdomsuddannelserne ved at styrke elevernes grundlag for at træffe et informeret uddannelsesvalg. (Se mere herom i boksen nedenfor).

Nedenfor uddybes inspiration to af de ovenstående konkrete indsatser.

HVAD KAN I SOM SKOLE GØRE?

Et rollemodelkorps

Nogle studier viser, at vejledningen får større vægt, når den gives af personer, som de unge kan spejle sig i. At høre om andre unges erfaringer med erhvervsuddannelser kan være med til at inspirere og motivere de unge til at vælge en erhvervsuddannelse direkte efter grundskolen, og det kan medvirke til at nedbryde fordomme om erhvervsuddannelserne.

Som erhvervsskole kan I vælge at etablere et rollemodelkorps. Hvis det skal virke, viser kortlægningen, at følgende forhold er vigtige:

- ✓ Korpset skal være organisatorisk forankret. I et studie er korpset forankret i det lokale UU-center.
- ✓ Et godt samarbejde mellem UU-centrene og lokale skoler er et væsentligt element i at rekruttere egnede rollemodeller, da skolerne kan understøtte UU-centrene i at rekruttere egnede rollemodeller.
- ✓ Et godt samarbejde mellem UU-centrene og lokale skoler er ligeledes et væsentligt element i at drive rollemodelkorpset.
- ✓ Der skal være et godt match mellem de konkrete rollemodeller og målgruppen, hvad angår uddannelsesbaggrund. Dette understøtter elevernes mulighed for at spejle sig i rollemodellerne.

- ✓ For at fungere som egentlige forbilleder for eleverne skal rollemodellerne gerne være ældre og længere fremme i uddannelsessystemet.
- ✓ Rollemodellerne skal udvælges af erhvervsskolen, da den ofte har direkte kontakt til de unge.
- ✓ De unge rollemodeller skal kompetenceudvikles som ung-til-ung vejleder og have sparring.

For mere inspiration, se case 2.

HVAD KAN I SOM SKOLE OVERVEJE?

Hvis I som skole ønsker at igangsætte et rollemodelkorps, kan I overveje:

- ✓ Hvor skal rollemodelkorpset forankres? Hvis man som skole vil initiere og samarbejde med UU-centrene om at udvikle og implementere en ung-til-ung-vejledning i form af rollemodelkorps, kan man overveje, hvilke fordele og ulemper der er ved, at aktiviteten er forankret i UU-centrene.
- ✓ Hvordan beskriver man grundlaget for et samarbejde om et rollemodelkorps? Skolen må overveje, hvad en aftale skal indeholde, hvorledes opgaver, arbejds- og ansvarsfordeling beskrives.
- ✓ Hvordan holdes samarbejdet ved lige? Skal der udpeges en styregruppe fra de involverede (eksempelvis UU og grundskolen)? Skal der udpeges en ansvarlig, der har en overordnet og koordinerende funktion?
- ✓ Efter hvilke kriterier udvælger man de rette rollemodeller? Hvilke kompetencer skal rollemodeller besidde på forhånd i form af en særlig personlighed, en særlig faglig kompetence eller særlige sociale kompetencer og erhvervs erfaringer?
- ✓ Hvordan planlægger man anvendelsen af de unge som rollemodeller, så der tages hensyn til den uddannelse, de måske selv er i gang med? Skolen kan overveje, om de skal være rollemodeller i skoletiden eller i fritiden, og om de skal aflønnes.
- ✓ Hvordan "oplærer" man en rollemodel?: Hvad skal vedkommende være god til, og hvem står for oplæringen?

HVAD KAN I SOM SKOLE GØRE?

Et vejlednings- og studievalgsforløb

Elevernes kendskab til erhvervsuddannelserne kan fremmes på mange måder. Vejlednings- og studievalgsforløb har til hensigt at give eleverne i grundskolens ældste klasser et øget kendskab til hvilke erhvervsuddannelser, der findes, og hvordan et arbejdsliv i et job kan komme til at se ud.

Som erhvervsskole kan I vælge at samarbejde med en eller flere grundskoler om at igangsætte et vejlednings- og studievalgforløb for eleverne i grundskolen. Hvis det skal virke, viser kortlægningen, at følgende forhold er vigtige:

- ✓ Forløbet skal have en klar målgruppe og en vis varighed. I et studie er forløbet eksempelvis rettet mod 8.-10. klasses trin og har en varighed på 110 lektioner af 60 min.
- ✓ Forløbet skal sigte mod at styrke elevernes grundlag for et informeret uddannelsesvalg. Eleverne skal have mulighed for at fordybe sig individuelt i forhold til deres egne uddannelses- og erhvervsinteresser, så de bliver mere afklaret.

- ✓ Det sker dels ved fælles klasseundervisning om erhvervsuddannelserne og de jobmuligheder, de forskellige fag giver. Her er et særligt fokus på at give eleverne indblik i brancher med størst behov for kvalificeret arbejdskraft lokalt og nationalt.
- ✓ Derudover skal eleverne stifte bekendtskab med mindst to forskellige ungdomsuddannelser og/eller brancher, fx igennem uddannelses- og erhvervspraktik. Dette kan ske via individuelle praktikforløb på uddannelsesinstitutioner og arbejdspladser. Sidstnævnte tilrettelægges i samarbejde med ungdomsuddannelsesinstitutioner og erhvervslivet.

For mere inspiration, se case nr. 1.

HVAD KAN I SOM SKOLE OVERVEJE?

Hvis I som skole ønsker at medvirke i vejlednings- og studievalgsforløb, kan I overveje:

- ✓ Hvad er jeres interesser i at samarbejde med grundskolen om at udvikle et vejledning- og studievalgsforløb?
- ✓ Hvordan kan et sådant samarbejde initieres og organiseres?
- ✓ Hvordan kan I bidrage pædagogisk og didaktisk til udviklingen af undervisningsforløb, der sigter på, at eleverne kan foretage et mere informeret uddannelsesvalg?
- ✓ Kan effekten af undervisningen i forløbet øges, hvis lærere fra erhvervsskolen medvirker?

UDDANNELSESAFKLARENDE OG FORBEREDENDE FORLØB

Uddannelsesafklarende og uddannelsesforberedende forløb medvirker til at øge elevernes kendskab til mulighederne i erhvervsuddannelsessystemet, kvalificere de unges uddannelsesvalg og styrke deres uddannelsesparathed. Uddannelsesafklarende forløb kan fungere som en mere målrettet forberedelse til erhvervsuddannelserne end øvrige vejledningsindsatser i grundskolen og kan bidrage til at øge overgangen til erhvervsuddannelserne direkte fra grundskolen. I forløbene stifter eleverne bekendtskab med erhvervsuddannelserne i autentiske miljøer på en erhvervsskole eller i en virksomhedspraktik. Det kan styrke de unges faglige, sociale og personlige kompetencer, styrke elevernes engagement og motivation og give dem en styrket tiltro til, at de kan klare en erhvervsuddannelse. Nedenfor præsenteres centrale pointer om uddannelsesafklarende og forberedende forløb fra studier i kortlægningen:

- Kortlægningen peger på, at uddannelsesafklarende og forberedende forløb kan være med til at **udfordre og skærpe elevernes uddannelsesvalg**. Det hænger sammen med, at eleverne via fx brobygningsforløb, virksomheds- og uddannelsespraktikker mv. får mulighed for at afprøve deres kompetencer og færdigheder i en autentisk læringskontekst. Herved kan eleverne blive be- eller afkræftet i deres uddannelsesvalg, dels fordi forløbene øger elevernes kendskab til en bred palet af ungdomsuddannelser og erhverv, dels fordi forløbene kan bidrage til, at de unge bliver mere bevidste om egne interesser og forudsætninger.
- Forløbene kan ligeledes bidrage til at forberede eleverne på overgangen fra grundskole til erhvervsuddannelse ved dels at **afstemme elevernes forventninger** til, hvad en erhvervsuddannelse reelt indebærer, dels ved at eleverne stifter **bekendtskab med arbejdsform og miljø** på en erhvervsuddannelse. Når eleverne får mulighed for at prøve at være på en erhvervsuddannelse kan de opleve **autentiske og praksisnære læringsmiljøer**, som de ikke kender fra grundskolen. Forløbene kan dermed bidrage til, at eleverne får kendskab til en mere

praktisk læringskontekst og mere realistiske forventninger til, hvad det vil sige at gå på en erhvervsuddannelse allerede forud for overgangen, hvilket skaber tryghed og genkendelighed i overgangen.

- Kortlægningen viser endvidere, at effektive forløb er kendetegnet ved, at eleverne får **tydelig feedback** på deres kompetencer og faglige udvikling. Feedback styrker elevernes tiltro til egne evner. Den kan bekræfte eleverne i, at de har forudsætningerne for at begynde på og få succes med en erhvervsuddannelse.
- Uddannelsesafklarende forløb, fx via erhvervs- og uddannelsespraktik, fungerer som en mere **målrettet forberedelse til erhvervsuddannelsessystemet** end øvrige vejledningsaktiviteter i grundskolen. Dette skyldes, at forløbene ofte indeholder praktiske elementer, som fx afprøvning af forskellige erhverv, hvilket kan medvirke til at udfordre elevernes uddannelsesvalg, der ofte er præget af en præference for de gymnasiale uddannelser. Dette hænger bl.a. sammen med, at undervisningen i grundskolens udskoling generelt er mere orienteret mod at forberede eleverne på en gymnasial snarere end en erhvervsrettet ungdomsuddannelse.
- Et **tæt samarbejde mellem skoler og erhvervsliv** kan modvirke en ensidig orientering mod de gymnasiale uddannelser i grundskolen, hvorfor et sådant samarbejde ofte vil være en forudsætning for at tilrettelægge og gennemføre et forberedende forløb af høj kvalitet. Erhvervslivet kan på mere autentisk vis præsentere eleverne for forskellige brancher, ligesom erhvervslivet har bedre muligheder for at tilrettelægge undervisning i virkelighedsnære læringsmiljøer. Samtidig har det en positiv indflydelse på elevernes uddannelsesvalg, at de får sat "ansigter" på forskellige erhverv gennem mødet med repræsentanter fra erhvervslivet.
- Kortlægningen peger dog på, at det kan være tidskrævende at planlægge og gennemføre uddannelsesafklarende forløb i samarbejde med virksomheder, og at tiden dermed kan være en barriere for at udbyde forløbene. I relation til denne problematik kan det være befordrende for uddannelsesinstitutionernes muligheder for at skabe naturlige overgange, at grundskole og erhvervsuddannelsesinstitutioner er **placeret fysisk tæt på hinanden**, fx via campusdannelser.
- Endelig peger kortlægningen på, at overgangen mellem grundskolen og erhvervsuddannelserne også kan styrkes ved, at **undervisningen i grundskolen gøres mere praksisrettet**, fx igennem tilrettelæggelsen af tværfaglige forløb, pensum-fællesskaber, valgfag på grundforløb mv..

Kortlægningen peger på flere forskellige konkrete indsatser, som kan være med til at skabe en effektiv vejledningsindsats:

- Et eksempel på en virkningsfuld forberedende indsats er **færdighedskonkurrencer**. Disse kan tilrettelægges med henblik på at understøtte elevernes uddannelsesvalg, kvalificere grundskolernes vejledningsaktiviteter og skabe et positivt image for erhvervsuddannelserne. Som led i færdighedskonkurrencen kan fx teams af to til tre elever fra 9. og 10. klassetrin dyste i forskellige aktiviteter baseret på virkelighedsnære problemstillinger fra forskellige håndværksfag. Elevernes præsentationer kan blive bedømt af et dommerpanel bestående af repræsentanter fra brancheorganisationerne, som også er medarrangører af konkurrencerne. Færdighedskonkurrencerne kan afvikles som større events med mange besøgende, hvor eleverne også har mulighed for at deltage i workshops og gøre sig erfaringer med forskellige erhverv. Samtidig kan en lang række virksomheder og erhvervsrettede uddannelsesinstitutioner, der bruger arrangementerne som en platform til at lave reklame for

Indsatser relateret til uddannelsesafklarende og forberedende forløb:

- Færdighedskonkurrencer
- Deltagelse af virksomheder i undervisningen
- "Den åben skole" - udskolingsprojekt
- Erhvervsrettede spor i udskolingen
- Karriereakademier og erhvervsklasser i grundskolen
- Kombineret grundskole/erhvervsuddannelse

håndværksfagene og rekruttere elever til uddannelse eller praktik, deltage. (se mere herom under klare mål 4).

- **Deltagelse af virksomhederne i undervisningen** er en samlet betegnelse for en række konkrete aktiviteter, der ligeledes tilrettelægges med henblik på at skabe opmærksomhed omkring og øge søgningen til de erhvervsrettede ungdomsuddannelser. Dette kan fx ske ved, at repræsentanter fra forskellige typer af virksomheder fungerer som gæstelærere i afgrænsede temaer og projekter i grundskolens undervisning.
- Kortlægningen peger på et potentiale i at tilrettelægge uddannelsesafklarende forløb som led i **den åbne skole**, hvor klasser i udskolingen bl.a. besøger forskellige virksomheder. (Se mere herom i boksen nedenfor).
- Overgange kan gøres lettere ved, at der i udskolingen oprettes klasser, som er særligt rettet mod erhvervsuddannelser, såkaldte **erhvervsrettede spor**. Sporene kan være tilrettelagt på forskellige måder, men studier viser, at uanset tilrettelæggelsen, kan de fungere som brobygning mellem grundskolen og erhvervsuddannelserne, og de kan få flere elever til at søge en erhvervsuddannelse. Når erhvervsrettet undervisning i grundskolen kombineres med andre erhvervsrettede aktiviteter som virksomhedsbesøg, oplæg om brancherelaterede emner og konkurrencer om håndværksmæssige færdigheder, får eleverne et bedre kendskab til erhvervene, hvilket kan få flere elever til at vælge erhvervsuddannelser. (Se mere herom i boksen nedenfor).
- Etablering af **karriereakademier og erhvervsklasser i grundskolen**, der målrettet forbereder eleverne til at tage en erhvervsuddannelse inden for bestemte fagområder, er en anden konkret indsats, som ifølge kortlægningen øger søgning til erhvervsuddannelserne.
- Nogle indsatser kan øge overgangen direkte fra grundskole til erhvervsuddannelse. De kan bestå af forløb, der involverer en **kombination af grundskole og erhvervsuddannelse**, hvor eleverne i grundskolen samtidig har undervisning i elementer fra erhvervsuddannelser. Forløbene kan have forskellig længde, men studier viser, at de længerevarende forløb skaber den bedste overgang.

Nedenfor uddybes to af de ovenstående konkrete indsatser som I kan finde inspiration i.

HVAD KAN I SOM SKOLE GØRE?

'Den åbne skole' – udskolingsprojekt

Mange af ovennævnte initiativer kan I som erhvervsskole ikke sætte i værk alene. I må indgå samarbejder med relevante aktører. Nedenfor beskrives et eksempel på en indsats, som kan iværksættes med henblik på at klæde eleverne endnu bedre på til at træffe uddannelses- og karrierevalg.

I kan som erhvervsskole tilrettelægge et udskolingsprojekt i et samarbejde med grundskole, UU-vejledning og erhvervsliv. Hvis det skal virke, peger kortlægningen på, at projektet kan tilrettelægges således:

- ✓ Elever i udskolingen besøger de virksomheder, som indgår i samarbejdet.
- ✓ Eleverne er i kortere perioder i praktik i virksomhederne. Her har de mulighed for at prøve kræfter med forskellige funktioner i virksomhederne.
- ✓ Virksomhederne deltager i informationsmøder for de ældste elever i grundskolen. Virksomhederne fortæller om de kvalifikationer og kompetencer, der kræves i jobbet, de konkrete arbejdsopgaver og om hvilke fremtidsmuligheder, jobbet tilbyder.

- ✓ Elevernes praktiske erfaringer danner herefter udgangspunkt for målrettede samtaler mellem UU-vejleder og elev om det fremtidige uddannelsesvalg.

HVAD KAN I SOM SKOLE OVERVEJE?

Hvis I som skole ønsker at medvirke i et udskolingsprojekt, kan I overveje:

- ✓ Kan og vil skolen bidrage til, tage initiativ til eller understøtte udskolingsprojekter?
- ✓ Hvordan kan skolen med ressourcer og pædagogisk viden indgå i samarbejdet?
- ✓ Kan erhvervsskolen tilbyde informationsmøder eller afholde åbent-hus arrangementer, eventuelt med deltagelse af erhvervslivet, hvor grundskolens elever kan møde eud-elever, lærere, ledere og prøve et at arbejde i et værksted?
- ✓ Kan erhvervsskolerne tilbyde en slags "erhvervspraktik" på erhvervsskole for eleverne fra grundskolen?

HVAD KAN I SOM SKOLE GØRE?

Mere praksisrettet undervisning i grundskolen

Kortlægningen peger på, at mere praksisrettet undervisning fx via erhvervsrettede spor i grundskolen kan bidrage til at styrke overgangen fra grundskolen til erhvervsuddannelserne. Hvis I som skole ønsker at igangsætte mere praksisrettet undervisning i forbindelse med uddannelsesafklarende og forberedende forløb, viser kortlægningen at følgende forhold er vigtige:

- ✓ Hvis grundskolerne skal tilbyde mere praksisrettet undervisning, skal de have adgang til undervisere med håndværksmæssig viden og kompetencer.
- ✓ Lærerne i grundskolen kan trække på denne viden og disse kompetencer og inddrage dem i en dialog med eleverne om deres uddannelses- og jobmuligheder.
- ✓ Praksisrettet undervisning i tværfaglige forløb kan integreres, så eleverne stifter bekendtskab med arbejdsformer, der ligner undervisningen på erhvervsuddannelserne. Dermed kan eleverne forberedes på overgangen til erhvervsuddannelserne.

HVAD KAN I SOM SKOLE OVERVEJE?

Hvis I som skole overvejer at arbejde med mere praksisrettet undervisning i grundskolen, kan I overveje:

- ✓ Kan og vil skolerne bidrage til, at praksisrettet undervisning indgår i undervisningen på grundskolens ældste klassetrin?
- ✓ Hvordan kan skolerne bidrage med didaktiske kompetencer ved planlægningen af praksisrettede forløb?
- ✓ Kan erhvervsskolelærere være gæstelærere på grundskolen, hvor det er nødvendigt med håndværksmæssige kompetencer?

CASES

1

Case 1: Et vejlednings- og studievalgsgag

I den norske grundskole er der indført et vejlednings- og studievalgsgag, der bidrager til at kvalificere de unges uddannelsesvalg. Hensigten med faget er at skabe større helhed og sammenhæng mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne.

I den norske model fordyber eleverne sig i deres uddannelses- og erhvervsinteresser. Som led i faget introduceres eleverne for uddannelsessystemets muligheder, herunder også de fremadrettede jobmuligheder, der knytter sig til forskellige uddannelser.

Organiseringen af faget er fleksibel. I den norske model stifter eleverne bekendtskab med mindst to forskellige ungdomsuddannelser og brancher, for eksempel igennem uddannelses- og erhvervspraktik. Det gøres ved at kombinere klasseundervisning med individuelle praktikforløb på uddannelsesinstitutioner og arbejdspladser. Praktikforløbene tilrettelægges i samarbejde med lokale erhvervsuddannelser og det lokale erhvervsliv.

Kilde: Aarkrog, Vibe et al (2012): Evaluering af Kunnskapsløftet.

2

Case 2: Rollemodeller

Eksemplet med et rollemodelkorps er hentet fra den danske *Brug for alle Unge II-kampagne*.

Rollemodelkorpsset består af unge fra erhvervsuddannelserne, som besøger folkeskoler, ungdomsuddannelser, fritidsklubber og foreninger med henblik på at skabe øget opmærksomhed om uddannelsesmulighederne i erhvervsuddannelsessystemet.

Rollemodelkorpsset er forankret ved lokale UU-centre, hvilket blandt andet skaber bedre muligheder for, at rollemodellerne kan møde unge i lokalområdet. Samarbejdet mellem UU-centrene og lokale skoler er væsentligt for at drive rollemodelkorpsset, da skolerne understøtter UU-centrene i at rekruttere egnede rollemodeller.

Der er match mellem de konkrete rollemodeller og målgruppen, hvad angår uddannelsesbaggrund og alder. Det understøtter elevernes muligheder for at spejle sig i rollemodellerne. Men rollemodellerne skal være ældre og længere fremme i uddannelsessystemet end målgruppen, så rollemodellerne kan fungere som egentlige forbilleder for de unge. Det er også vigtigt, at rollemodellerne forberedes til at udfylde rollen, så de kan magte opgaven.

Kilde: LXP Consulting (2007): Evaluering af Brug for alle unge II-kampagnen.

3

Case 3: Kombineret grundskole og erhvervsskole

Et tysk forsøg viser, at der kan konstrueres et samspil mellem grundskole og erhvervsskole. Grænserne mellem de to skoleformer brydes delvist ned. Det giver gode resultater. To ud af tre elever på den almene grundskole fortsætter på en erhvervsuddannelse direkte efter grundskolen. Før projektet var det kun en ud af tre elever, der fortsatte. Projektet retter sig mod særligt skoletrætte elever på 9. -10. klassetrin i den almene såvel som den gymnasieforberedende grundskole i Tyskland.

Forløbet gennemføres inden for normal undervisningstid. Timerne til undervisningen på den tekniske højskole tages primært fra grundskolens tysk- og matematikundervisning. Der kompenseres dog for den manglende undervisning via intensive forløb i disse fag sidst på skoleåret.

Som afslutning på forløbet modtager eleverne et gennemførelsesbevis udstedt og underskrevet af både grundskolen og den tekniske højskole. Beviset giver merit for forløbet, hvis eleverne efterfølgende påbegynder en erhvervsuddannelse.

Kilde: Heinrich & Kierschoff (2011): Schulentwicklungsmodell oder heimliche Schulstrukturreform?

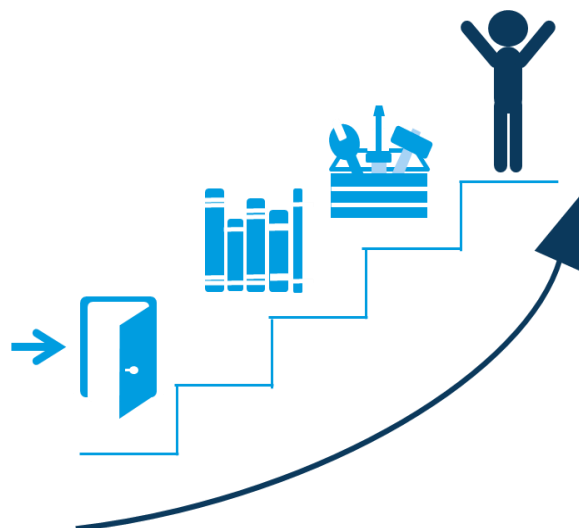
MÅL 2: FLERE SKAL FULDFØRE EN ERHVERVSUDDANNELSE

UDFORDRINGER

Det reformens intention, at flere unge skal fuldføre en erhvervsuddannelse. Mindst 60 procent af erhvervsuddannelseseleverne skal fuldføre deres uddannelse i 2020 og mindst 67 procent i 2025. Frafald i erhvervsuddannelserne forklares i *Aftale om Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser* med de samme faktorer som nævnt under mål 1: At de unge dels har svært ved at overskue erhvervsuddannelsessystemet og de muligheder, en erhvervsuddannelse kan give dem. Dels at de unge efter grundskolen er uafklarede og vælger en gymnasial uddannelse, fordi det giver dem muligheden for at udskyde beslutningen om deres fremtidige erhverv.

Derudover peges der på en række problemstillinger, som har betydning for fuldførelsen: Ungdomsuddannelsesmiljøet er på mange erhvervsskoler svagt eller er fraværende, og der mangler praktikpladser inden for en række fag.

Endelig peges der på problemet med, at hver fjerde elev mangler tilstrækkelige kundskaber inden for dansk og/eller matematik.

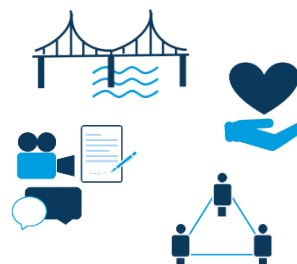

HVAD SIGER KORTLÆGNINGEN?

Manglende indsigt i og oplevelse af sammenhæng mellem grundskole og erhvervsuddannelse og mellem erhvervsuddannelse og praktik kan være en barriere for, at eleverne fastholdes i deres uddannelse. Hvis flere elever skal fastholdes, skal eleverne have vejledning, undervisning og praktik, der gør disse sammenhænge tydeligere, så eleverne ser en mening med erhvervsuddannelsen, får tiltro til egne evner og dermed bliver i forløbet.

De virkningsfulde indsatser i forhold til, at flere elever fuldfører deres uddannelse, er i kortlægningen kategoriseret i fire temaer, hvor af de to sidste også direkte relaterer sig til klare mål 3, at alle elever skal bliver så dygtige, som de kan og et tema relaterer sig til klare mål 4, elevernes trivsel:

- 1) Brobygnings- og studieforberedende forløb
- 2) Løbende rådgivning og støtte
- 3) Undervisnings- og læringsstrategier
- 4) Praktik- og virksomhedssamarbejde

BROBYGNINGS- OG STUDIEFORBEREDENDE FORLØB

Brobygnings- og studieforberedende forløb har positiv betydning for fastholdelsen af elever på erhvervsuddannelser. Eleverne får via brobygnings- og studieforberedende forløb et større kendskab til mulighederne og kravene i erhvervsuddannelserne. Det betyder, at de bedre kan træffe et kvalificeret uddannelsesvalg og er bedre rustet til at gennemføre erhvervsuddannelserne. Forløbene forbereder også eleverne på uddannelsernes faglige krav. Gode forløb skaber desuden bedre overgange fra grundskole til erhvervsuddannelserne, og de har en positiv betydning på styrkelsen af elevernes sociale og personlige kompetencer og deres tiltro til egne evner. Nedenfor præsenteres centrale pointer om brobygnings- og studieforberedende forløb fra studier i kortlægningen:

- Kortlægningen peger på, at brobygningsforløb kan understøtte elevernes muligheder for at træffe gode og **informerede uddannelsesvalg**. Det skyldes bl.a., at eleverne som led i forløbene får mulighed for at stifte bekendtskab med forskellige uddannelser og brancher i autentiske læringsmiljøer, fx via studie- og erhvervspraktik. Herigennem kan eleverne dels blive præsenteret for en bred palet af ungdomsuddannelser, dels afprøve uddannelserne på en uforpligtende måde forud for deres endelige uddannelsesvalg.
- Endvidere kan det være befordrende for fastholdelsen, at eleverne målrettet **forberedes på de fagfaglige krav**, der gælder på erhvervsuddannelserne, fx læsefærdigheder og matematiske kompetencer. Forberedes eleverne på de fagfaglige krav på erhvervsuddannelserne, er der således mindre sandsynlighed for, at eleverne får nederlag og negative oplevelser i den almene undervisning på erhvervsuddannelserne, der ellers kan øge elevernes frafaldsrisiko.
- **Opbygningen af elevernes studiekompetencer** forud for overgangen til en erhvervsuddannelse kan ligeledes medvirke til, at brobygningsforløbene skaber positive effekter på elevernes fastholdelse. Det indebærer bl.a., at eleverne præsenteres for forventningerne til elevrollen på ungdomsuddannelse, herunder særligt at eleverne forventes at tage et medansvar for egen læring. Det har særligt potentiale til at forebygge tidligt frafald blandt eleverne, fordi overgangen fra grundskolen til erhvervsuddannelse hermed bliver mindre markant.
- Kortlægningen peger også på, at et kerneelement i den gode brobyggende og/eller studieforberedende indsats er at skabe **glidende overgange fra grundskolen til erhvervsuddannelserne**. Herved får eleverne indblik i og vænner sig til undervisningen på erhvervsuddannelserne forud for overgangen. Det kan understøtte, at færre elever falder fra uddannelsen, fordi de bliver overraskede over kompetencekravene i uddannelserne.
- Endelig viser kortlægningen, at indsatser for at styrke elevernes sociale og personlige kompetencer er et kerneelement, der går igen på tværs af de virkningsfulde brobygningsforløb. Dette hænger dette bl.a. sammen med, at **stærke sociale relationer** til andre elever og lærere på uddannelsesinstitutionen også mindsker risikoen for frafald.

Kortlægningen peger på flere forskellige konkrete indsatser, som kan være med til at skabe en effektiv brobygnings- og studieforberedende forløb:

- Særligt **kombinerede grundskole-/erhvervsskoleforløb** har potentiale til at øge fastholdelse på erhvervsuddannelserne. Kortlægningen belyser mange forskellige former for kombinerede grundskole-/erhvervs-skoleforløb. Det kan fx være længerevarende undervisningsforløb, der går på tværs af og skaber en glidende overgang fra grundskolen til en erhvervsuddannelse, bl.a. via såkaldt dobbelt merit. Forløbene har typisk en varighed på mellem 2-4 år, og

Indsatser relateret til brobygnings- og studieforberedende forløb:

- Kombinerede grundskole-/erhvervsskoleforløb
- Overgangsforløb
- Præ-lærepladser
- Fleksible, faglige støtteordninger

såvel virksomhedspraktik og virksomhedsforlagt undervisning er typisk integrerede elementer i programmerne. Den øvrige undervisning tilrettelægges typisk, så der sker en tæt kobling mellem teori og praksis i størstedelen af fagene, fx ved at eleverne får mulighed for løbende at afprøve deres tilegnede kompetencer i virksomhedspraktikker. Forløbene tilrettelægges og udbydes ofte via partnerskaber mellem grundskole, ungdomsuddannelsesinstitutioner og brancheorganisationer. (Se mere herom i boksen nedenfor).

- **Overgangsforløb** og studieforberedende forløb gennemføres enten forud for eller umiddelbart efter, at eleverne er begyndt på en erhvervsuddannelse. De har fokus på for at øge elevernes faglige kompetencer i for eksempel dansk og matematik. Forløbene kan også hjælpe med at forberede eleverne på at indgå i uddannelsesmiljøet. (Se mere herom i boksen nedenfor).
- Korte praktikforløb i form af **præ-praktikplads** før eleverne optages på en erhvervsuddannelse. De korte praktikforløb øger elevernes motivation for at tage en erhvervsuddannelse og muligheden for at få og beholde en praktikplads, fordi de unges overgang til praktikvirksomheden lettes. Studierne viser, at sådanne forløb især styrker fastholdelsen af fagligt svage elever.
- **Fleksible, faglige støtteordninger** til de fagligt svageste elever på erhvervsuddannelserne, som det kræver en ekstra indsats at fastholde i form af fx lektiehjælp og supplerende undervisning i matematik.

Til inspiration uddybes nedenfor to af de ovenstående konkrete indsatser i relation til brobyggende og studieforberedende forløb.

HVAD KAN I SOM SKOLE GØRE?

Kombinerede grundskole- og erhvervsskoleforløb

Som erhvervsskole kan I arbejde med at skabe en bedre overgang mellem grundskole og erhvervsskole ved, at dele af undervisningen i grundskolens ældste klasser koordineres med undervisningen i erhvervsuddannelsernes grundforløb. Overgangen kan også skabes ved, at eleverne får mulighed for at tage valgfag på en erhvervsuddannelse. Hvis det skal virke, viser kortlægningen, at følgende forhold er vigtige:

- ✓ Forløbene skal tilrettelægges og udbydes via partnerskaber fx mellem grundskole, ungdomsuddannelsesinstitutioner og brancheorganisationer
- ✓ Undervisningen skal tilrettelægges, så der sker en tæt integration af undervisningens indhold i grundskolen og på erhvervsuddannelsen
- ✓ En stor del af undervisningsmaterialerne skal udvikles til erhvervsuddannelsen
- ✓ Lærere skal være kvalificeret til at undervise i grundskolen og på en erhvervsskole, evt. gerne med opdateret erhvervs erfaringer, gæstelærere mv.
- ✓ Der skal være tæt kobling mellem teori og praksis i størstedelen af fagene – fx via integration af virksomhedspraktik og virksomhedsforlagt undervisning i forløbene – og refleksioner herover
- ✓ Rekruttering af elever til forløbene skal ske via informationsmateriale og opsøgende arbejde

HVAD KAN I SOM SKOLE OVERVEJE?

Hvis I som skole ønsker at igangsætte kombinerede grundskole og erhvervsskoleforløb kan I overveje:

- ✓ Hvordan kan brobygnings- og studieforbereende forløb udvikles og organiseres?
- ✓ Hvilken rolle skal skolen have? Bidragsyder, initiativtager eller skal den have en understøttende funktion?
- ✓ Hvilken rolle skal henholdsvis ledelse og medarbejder have i samarbejdet?
- ✓ Hvilke kompetencemål bør vælges fra henholdsvis grundskolen og erhvervsuddannelsen?

HVAD KAN I SOM SKOLE GØRE?

Overgangsforløb

Som erhvervsskoler kan I igangsætte overgangsforløb. I den forbindelse peger kortlægningen på, at følgende elementer kan bidrage til effektive forløb:

- ✓ Udvikle et forløb til grundskoler, hvor unge, der selv er i gang med en erhvervsuddannelse, fortæller om egne erfaringer med at tage en erhvervsuddannelse.
- ✓ Være opmærksom på, hvordan de unge overvinder forskellige udfordringer på deres vej igennem erhvervsskolen og i forhold til at finde en læreplads.
- ✓ Forløbene kan eksempelvis være af to timers varighed pr. uge og løbe over nogle uger.

HVAD KAN I SOM SKOLE OVERVEJE?

Hvis I som skole overvejer at medvirke i overgangsforløb:

- ✓ Skal skolen være initiativtager eller bidragsyder?
- ✓ Hvor skal tovholderfunktionen placeres på skolen, og hvordan skal den fungere?
- ✓ Hvad skal indholdet af forløbene være? Skal vægten i forløbet ligge på de unges formidling af erfaringer, eller kan det være en præsentation af undervisning og værksteder?
- ✓ Hvordan skal forløbet evalueres?

LØBENDE RÅDGIVNING OG STØTTE

Studier fra kortlægningen viser, at rådgivning og støtte fx i form af mentorer, succes- og gennemførelsescoaches samt studie- og karrierevejledere kan have en positiv betydning for elevernes muligheder for at gennemføre en erhvervsuddannelse. Dette skyldes bl.a., at løbende rådgivning kan kvalificere elevernes karrierevalg fx i forbindelse med valg af hovedforløb. Endvidere kan støtteordninger øge elevernes tilhørsforhold og trivsel på uddannelsesinstitutionen. Nedenfor præsenteres centrale

pointer om brobygnings- og studieforberedende forløb fra studier i kortlægningen (se også under klare mål 4, elevtrivsel):

- Studierne viser, at løbende rådgivning og støtte – som også har fokus på elevernes personlige og sociale trivsel – kan være med til at skabe et **trykt læringsmiljø**, hvor eleverne oplever, at undervisere og vejledere interesserer sig for dem og er engageret i, at eleverne får succes på erhvervsuddannelsen.
- En **bredspektret rådgivningsindsats**, hvor der også arbejdes med eleverne på et mere personligt plan, kan være med til at afhjælpe elevens personlige og sociale problemer, der generelt fungerer som en betydelig risikofaktor, når det kommer til frafald.
- Studierne peger på, at rådgivningsindsatser og støtteordninger er kendetegnet ved at være tilrettelagt specifikt med henblik på at øge elevernes sociale **tilhørsforhold** til andre elever, undervisere og vejledere samt **tilknytningen** til uddannelsesinstitutionen.
- **Tillidsrelationen** mellem elever og mentorer hhv. vejledere er afgørende. Et godt personligt match mellem elever og støttepersonerne (mentorer) kan således fremme en tillidsbaseret og hyppig dialog mellem mentor og mentee.
- Studierne peger også på, at **opsøgende arbejde** blandt frafaldstruede elever er et væsentligt element i virkningsfulde rådgivnings- og støtteordninger. Det skyldes, at opsøgende arbejde kan understøtte, at elever med faglige og sociale problemer "fanges", før det går skævt for eleverne.
- **Løbende forventningsafstemning** med eleverne om uddannelsens forskellige elementer er et væsentligt element i rådgivningsbaserede fastholdelsesinitiativer. Forventningsafstemningen i rådgivningsindsatser kan forberede eleven på det konkrete indhold i uddannelserne og de forventninger, undervisere, praktiksteder mv. har til elevernes færdigheder og faglige udvikling på forskellige stadier i uddannelsesforløbet.

Kortlægningen peger på flere forskellige konkrete indsatser, som kan være med til at skabe en effektiv løbende rådgivning og støtte (se også under klare mål 4, elevtrivsel):

- **Succes- og gennemførelsescoaches** eller **fastholdelsesteam**, der har til formål dels at opfordre og motivere eleverne til at forblive i uddannelse, dels at identificere og støtte frafaldstruede elever med behov for særlige støtteforanstaltninger for at fastholde dem i uddannelsesforløbet. Organiseringen af og indholdet i arbejdsopgaverne kan variere, men der vil ofte være tale om, at succes- og gennemførelsescoaches er fysisk tilstede på skolen og bevæger sig rundt mellem eleverne for at skabe kontakt til de elever, der kan være i risikozonen for at frafalde uddannelsen. (Se mere herom i boksen nedenfor).
- **Kontaktlærerordninger**, hvor kontaktlærerne spiller en særlig rolle i forhold til at identificere elever med faglige og sociale udfordringer og efterfølgende henvise eleverne til de nødvendige støtteforanstaltninger på uddannelsesstedet. Kontaktlærerordninger kan være med til at fastholde frafaldstruede elever, fordi ordningen understøtter, at eleverne får den nødvendige hjælp og støtte, så snart eleven begynder at udvise tegn på frafald, fx forhøjet fravær.
- **Voksenmentor**, der har til opgave at vejlede unge med brug for ekstra støtte for at gennemføre en uddannelse. En vigtig del af mentorordningen er, at de unge kan snakke med mentorerne om deres

Indsatser relateret til løbende rådgivning og støtte:

- Succes- og gennemførelsescoaches eller fastholdelsesteam
- Voksenmentorer
- Kontaktlærerordninger
- Ung-til-ung-mentor
- Karriere- og studievejledning

personlige og sociale problemer, så eleverne får en oplevelse af, at der er nogen, som interesserer sig for dem og deres problemer. (Se mere herom i boksen nedenfor).

- **Ung-til-ung-mentorordninger**, hvor eleverne kan spejle sig i en ung mentor. Eleverne kan ofte tale om andre problemstillinger med en ung-til-ung-mentor, end de kan med voksne vejledere. Det er ligeledes hensigten, at mentor kan hjælpe mentee med opgaver og lektier, idet mentoren typisk er længere i uddannelsesforløbet. Der er tale om frivillige ordninger, hvor både mentor og mentee skal ønske at indgå i et mentorforløb. Skolerne opfordrer dog særligt ressourcestærke elever til at melde sig som mentorer.
- **Karriere- og studievejledningen**, der løbende bidrager til dels at afstemme elevernes forventninger til uddannelsens indhold, dels at tydeliggøre de krav og forventninger, der møder eleverne på uddannelsesinstitutionen såvel som i praktikken.

Nedenfor uddybes to af de ovenstående konkrete indsatser i relation til løbende rådgivning og støtte som I kan finde inspiration i.

HVAD KAN I SOM SKOLE GØRE?

Succes- og gennemførelsescoach

Skoler kan oprette en stilling som succes- og gennemførelsescoach. I den forbindelse er følgende forhold centrale:

- ✓ Coachen skal være med til at opfordre og motivere eleverne til at blive i uddannelsen samt identificere og støtte også frafaldstruede elever med særlige behov.
- ✓ Man kan lade coachen medvirke til at opdage, hvilke elever, der er frafaldstruede, ved at coachen er fysisk til stede på skolen.
- ✓ Coachen kerneopgaver kan være systematisk monitorering af elevfravær, at arbejde med elevernes relationer til både andre elever og undervisere, at arrangere sociale arrangementer og at holde individuelle samtaler med de frafaldstruede elever.
- ✓ Coaches kan være med til at afstemme elevernes forventninger til uddannelsen og de krav, der stilles fra såvel skole som praktik.

HVAD KAN I SOM SKOLE OVERVEJE?

Hvis coachen skal identificere frafaldstruede elever, kan I som skole overveje:

- ✓ Hvordan man sammen med coachen bestemmer kriterier for, hvornår en elev er frafaldstruet.
- ✓ Hvordan coachen kan få indsigt i forskellige sider af elevens personlighed og faglige styrker.
- ✓ Man kan drøfte, om en coach skal virke ved siden af den faglige undervisning eller være en del af undervisningen.

HVAD KAN I SOM SKOLE GØRE?

Voksenmentor

For at bidrage til fastholdelsen af elever på uddannelsen, kan I som skole undersøge muligheden og behovet for at inddrage voksne mentorer. Kortlægningen peger her på at følgende forhold er centrale, når man ønsker at anvende voksenmentorer:

- ✓ Voksenmentorerne skal tale med eleverne om deres personlige og sociale problemer.
- ✓ Mentorerne skal være opsøgende over for de elever, der er frafaldstruede.
- ✓ Frivillig ordning, hvor eleverne får tilbud om at få en mentor i starten af et uddannelsesforløb.

HVAD KAN I SOM SKOLE OVERVEJE?

Hvis I som skole overvejer at ansætte voksenmentorer, kan I overveje:

- ✓ Hvilke kriterier skal ligge til grund for rekrutteringen af mentorerne? Fx bestemte erfaringer, evner til at kommunikere, relationer til unge mv.
- ✓ Skal mentorerne have en uddannelse? I givet fald hvilken?
- ✓ Hvordan skal ordningen evalueres?
- ✓ Skal der formuleres et sæt etiske regler for rådgivning og støtte?
- ✓ Skal mentorerne være aflønnede?

UNDERVISNINGS- OG LÆRINGSSTRATEGIER

Anvendelsen af undervisnings- og læringsstrategier med fokus på feedback, autentisk læring og undervisningsdifferentiering virker i forhold til at fastholde elever på erhvervsuddannelser. Feedback, autentisk læring og undervisningsdifferentiering er således metoder, der kan anvendes i undervisningen med henblik på at gøre undervisningen mere motiverende og relevant for eleverne, hvilket øger elevernes engagement. Desuden styrkes elevernes læring og faglige resultater, idet eleverne går mere aktivt ind i undervisningen, når den er tilpas udfordrende og engagerende, og eleverne kan se, at de udvikler sig fagligt. Nedenfor præsenteres centrale pointer i relation til undervisnings- og læringsstrategier fra studier i kortlægningen (se også under mål 3):

- **Tydlig feedback**, som er orienteret mod elevernes faglige præstation. Tydelig feedback kan bidrage til øget engagement, faglig læring og fastholdelse, da feedback synliggør elevens faglige progression, dvs. at tydeliggøre for eleverne, at de rykker sig fagligt igennem uddannelsesforløbet.
- Brugen af **formative evalueringer** er et særligt virkningsfuldt greb i den effektive feedback, fordi formative evalueringer har fokus på, hvad eleverne skal gøre anderledes fremadrettet for at styrke deres egen læring og faglige udvikling. Eleverne bliver dermed mere bevidste om de områder, hvor de har behov for at udvikle sig.
- At eleverne får regelmæssig feedback på deres faglige præstationer er med til at sende et tydeligt signal til eleverne om, at deres arbejde tages seriøst af underviserne på erhvervsuddannelserne. Heri

ligger der en **anerkendelse af elevernes indsats**, der også spiller en væsentlig rolle i forhold til at fastholde eleverne i uddannelsesforløbet.

- Hvis praktiksteder og skolen systematisk anvender de samme **feedbackprocedurer- og redskaber** giver det grundlag for at skabe og tydeliggøre en sammenhæng i forløbet for eleven. Herved kan praktikstederne orientere sig i, hvad eleverne har arbejdet med på det seneste skoleforløb, og underviserne kan orientere sig i, hvad eleverne har arbejdet med i praktikken. Herved kan begge parter trække relevante paralleller til aktiviteter og indhold i elevernes forskellige læringsmiljøer.
- **Autentisk læring** skaber mulighed for, at eleverne kan **afprøve deres kompetencer i praksis** og/eller praksisnære problemstillinger. Dvs. autentisk læring indebærer at undervisningen forankres i og kobles tydeligt til praktiske og virkelighedsnære problemstillinger, som eleverne kan møde i praktikken eller på en arbejdsplads efter endt uddannelse. Det kan eksempelvis ske via virksomhedsforlagt undervisning, øget værkstedundervisning samt helhedsorienteret og tværfaglig undervisning.
- Autentisk læring kan skabe **sucesoplevelser** for eleverne og gøre undervisningen mere **relevant og anvendeligt**, fordi det bliver tydeligere for eleven, hvordan indholdet kan anvendes i praktik efter endt uddannelse. Endvidere bidrager det til **dybere læring**, dvs. eleverne opbygger en dybere forståelse for undervisningens indhold og bliver bedre i stand til at overføre det, de lærer i undervisningen til nye situationer og sammenhænge.
- En virkningsfuld mekanisme er i den forbindelse **modellering**, der indebærer, at eleverne har mulighed for at lære et håndværk ved at observere mere erfarne praktikere udføre deres arbejde.
- **Undervisningsdifferentiering** er virksom og kan bestå i, at tilrettelæggelse af undervisningen matches i forhold til elevernes forskelligheder, fx i forhold til det tempo de arbejder i, graden af hjælp, opgavernes kompleksitet og deres læringsstile. Differentiering kan ske gennem holddeling eller via fleksible undervisningsforløb, der målrettes enkelte elever eller elevgrupper med samme eller lignende faglige og personlige forudsætninger.
- I relation til undervisningsdifferentiering fremhæves **elevcentrerede læringsmiljøer** som en særlig perspektivrig metode til at tilrettelægge en differentieret undervisning, der kan udfordre og engagere den enkelte elev. Elevcentrerede læringsmiljøer er her læringsmiljøer, hvor eleverne understøttes i at være aktivt lærende og synligt inddrages i egne læringsprocesser.
- Det er ligeledes virksomt, når lærere understøtter elevernes **selv- og medbestemmelse** i undervisningssituationen. Det indebærer dels, at undervisningen i mindre grad gennemføres som en lærerstyret proces, dels at lærerne i højere grad faciliterer elevernes læring i dialog med eleverne. Lærerne overdrager således løbende ansvar til eleverne i læringsprocessen, så læringen stilladseres snarere end styres.
- Også **problembaserede opgaver** med klare formål og rammer, der er indlejret i autentiske læringsmiljøer, fx via praktik eller værkstedsundervisning, kan understøtte elevernes oplevelse af ansvar og medbestemmelse i forhold til egen læring. Dette skyldes bl.a., at de problembaserede opgaver ofte indebærer, at eleverne enten enkeltvis eller i teams kan gå til opgaverne på forskellige måder og i eget tempo.

Kortlægningen peger på flere forskellige konkrete indsatser, hvorigennem virkningsfulde undervisnings- og læringsstrategier kan praktiseres (se også under mål 3):

- **Personlige tilbagemeldinger** fra underviserne til eleverne er et eksempel på et redskab, der kan være med til at tydeliggøre elevernes faglige progression. Det sker enten igennem individuelle

evalueringssamtaler mellem underviserne og eleverne, individuel skriftlig feedback fx i form af logbøger eller tilbagemeldinger i klassen.

- Brugen af **logbøger** på tværs af skole- og praktikforløb kan bidrage til at fastholde og synliggøre elevernes læring, fordi logbøgerne giver eleverne mulighed for at se tilbage på egne konkrete læreprocesser fra praktikken og reflekterer over dem i forhold til den teoretiske undervisning på skolen. I logbøgerne noteres elevens kompetencemål, og det angives, hvilke mål eleverne skal nå i hvert skole- og praktikforløb. Hermed involveres eleverne i egen læring, ligesom det bliver lettere for lærerne løbende at sætte ord på hensigten med undervisningens aktiviteter, fordi aktiviteterne løbende kan relateres tilbage til kompetencemålene såvel som elevernes erfaringer fra praktikken. I praktikken sker dokumentationen af elevernes læring og faglige udvikling i form af billeder, videoer eller korte tekststykker. Logbogen kan også anvendes som overleveringsværktøj, hvorved praktikvirksomheden dokumenterer den enkelte lærings faglige udvikling i praktikken.

Indsatser relateret til undervisnings- og læringsstrategier:

- Personlige tilbagemeldinger
- Logbøger
- Simuleret praksis fx via virksomhedsforlagt undervisning, tværfaglige projekter, praksisbaseret undervisning
- Fleksible læringsforløb
- Niveaudeling
- Turboforløb og udvidet forløb

- De inkluderede studier peger også på, at forskellige former for **virksomhedsforlagt undervisning, tværfaglige projekter og praksisbaseret undervisning** er initiativer, der kan bidrage til øget fastholdelse. Forløbene kan tilrettelægges på mange forskellige måder, men fælles for tilgangene er, at undervisningen forankres i en **simuleret praksis** og har fokus på, hvordan eleverne går til og løser praksisnære arbejdsopgaver.
- **Fleksible læringsforløb** målrettet elevernes forskellige faglige forudsætninger, giver eleverne mulighed for at gennemføre uddannelsen i eget tempo, ligesom undervisningens tilrettelægges, så den matcher elevernes forskellige læringsstile.
- **Niveaudeling** er ligeledes et tiltag som er virkningsfuld i forhold til at realisere undervisningsdifferentieringen. Niveaudelingen indebærer, at nogle ressourcestærke elever følger en undervisning, der både har fokus på teori og praksis, mens andre – og særligt ressourcetsvage – elever følger en mere praksisrettet undervisning i teorireducerede forløb.
- Foruden tilpasning af det faglige niveau og undervisningsstile kan der også skrues på uddannelsens længde og tempo, således at der kan udbydes **turboforløb og udvidede forløb** på uddannelserne. Turboforløbene henvender sig til elever med relevant erhvervs erfaring, en allerede gennemført ungdomsuddannelse og/eller lærlingekontrakt, mens de udvidede forløb er målrettet elever, der er skoletrætte og/eller har behov for længere tid for at kunne leve op til de faglige krav i uddannelserne.

Nedenfor præsenteres til inspiration to eksempler på indsatser i relation til løbende undervisnings- og læringsstrategier.

HVAD KAN I SOM SKOLE GØRE?

Tydlig feedback

I kan som skole understøtte udviklingen af feedbackprocedurer med fokus på elevernes faglige og personlige progression. Hvis dette skal virke, peger kortlægningen på, at følgende forhold er centrale:

- ✓ Synliggør elevernes progression, så det tydeliggøres for eleverne, at de rykker sig igennem uddannelsesforløbet og giv derved eleverne succesoplevelser.
- ✓ Anvend formative evalueringer til at give regelmæssige tilbagemeldinger om elevens præstationer, så eleven bliver også bevidst om de områder, de har behov for at udvikle sig.
- ✓ Læg vægt på anerkendelse af elevens indsats i den regelmæssige tilbagemelding.
- ✓ Feedbacken kan finde sted via personlige samtaler og igennem skriftlige tilbagemeldinger, fx logbøger.
- ✓ Inddrag gerne virksomhederne i feedbackprocedurerne og -redskaberne.

HVAD KAN I SOM SKOLE OVERVEJE?

Hvis I som skole ønsker at anvende feedback mere systematisk, kan I overveje:

- ✓ Hvordan kan der arbejdes med at fastlægge tydelige kriterier for fremskridt og mål, som eleven kan navigere efter?
- ✓ Hvordan kan man afdække og beskrive elevernes progression i forhold til viden, færdigheder og faglige holdninger?
- ✓ Hvordan bliver underviserne klædt på for at kunne beskrive progression og anvende feedback?
- ✓ Hvilke konkrete redskaber ønskes anvendt?

HVAD KAN I SOM SKOLE GØRE?

Undervisningsdifferentiering

I kan som skole arbejde systematisk med undervisningsdifferentiering. Undervisningsdifferentieringen kan indebære flere forskellige elementer. Kortlægningen peger på, at følgende tiltag i relation til undervisningsdifferentiering er virkningsfulde:

- ✓ Underviserne arbejder systematisk med at udvikle opgaver, hvis sværhedsgrad matcher elevernes forudsætninger.
- ✓ Der udvikles fleksible forløb, der matcher grupper af eleverne i forhold til tempo, læringsstile m.v..
- ✓ Der etableres elevcentrerede læringsmiljøer, hvor eleverne understøttes i at være aktivt lærende og inddrages i egne læringsprocesser.
- ✓ Underviserne understøtter elevernes selv- og medbestemmelse i undervisningssituationen, hvilket indebærer, at undervisningen i mindre grad gennemføres som en lærerstyret proces,

- men at lærerne i højere grad faciliterer elevernes læring i dialog med eleverne.
- ✓ Der kan anvendes problembaserede opgaver med klare formål og rammer, der er indlejret i autentiske læringsmiljøer, da det ofte indebærer, at eleverne enten enkeltvis eller i teams kan tilgå opgaverne på forskellige måder og i eget tempo.

HVAD KAN I SOM SKOLE OVERVEJE?

Hvis I som skole ønsker at arbejde systematisk med undervisningsdifferentiering, kan I overveje:

- ✓ Hvorledes bliver underviserne i stand til at afdække og vurdere elevernes skiftende faglige og personlige forudsætninger undervejs i et uddannelsesforløb?
- ✓ Hvordan sikrer skolen, at der blandt underviserne oparbejdes viden om og metoder til at afdække disse forudsætninger?
- ✓ Vil man på skolen igangsætte et arbejde med forskellige former for differentiering ved eksempelvis at understøtte eksperimenter, små lokale udviklingsopgaver, opsamle erfaringer herfra og brede dem ud på hele skolen som inspiration?

PRAKTIK OG VIRKSOMHEDSSAMARBEJDE

Praktikforløb af høj kvalitet kan skabe bedre sammenhæng mellem elevernes læring i praktikken og på skolen. Samtidig kan praktikforløbene fremme elevernes motivation og generelle tilfredshed med uddannelsesforløbet, hvilket sandsynliggør, at flere elever gennemfører en erhvervsuddannelse. Skolerne er ikke direkte aktører og ansvarlige for praktikken, men kan alligevel bidrage til, at eleverne oplever en meningsfuld sammenhæng mellem skole og praktik. Nedenfor præsenteres centrale pointer i relation til praktik og virksomhedssamarbejde fra studier i kortlægningen (se også under mål 3):

- Praktikforløb af høj kvalitet kendetegnet ved, at eleverne får mulighed for at udvikle sig fagligt, socialt og personligt i et **autentisk læringsmiljø**. Det indebærer, at eleverne får lov til at prøve kræfter med reelle og **meningsfyldte opgaver** i virksomheden, fx ved at bidrage til virksomhedens produktion, og at opgaverne bliver mere og mere udfordrende i takt med, at praktikforløbet skrider frem, således at eleven kontinuerligt udvikler sine faglige færdigheder
- Det faglige udbytte bliver øget via **sidemandsoplæring**, hvor eleverne har mulighed for først at observere erfarne praktikere i arbejde og dernæst selv at prøve kræfter med opgaverne. Sidemandsoplæringen kan både bidrage til, at eleven oplever opgaverne som meningsfulde, fordi deres mester eller en anden erfaren kollega også løser dem. Samtidig kan det bidrage til, at eleverne får succesoplevelser i praktikken, idet sidemandsoplæring er med til at tydeliggøre overfor eleverne, hvordan de bedst griber en opgave an.
- Praktikforløb af høj kvalitet er endvidere ofte kendetegnet ved, at både **mester, erfarne kollegaer og praktikvejlederen** er direkte involveret i elevernes læringsforløb, og hvor eleverne regelmæssigt modtager **feedback** omkring deres opgaveløsning. Begge dele er med til at signalere overfor eleverne, at der tages hånd om og ansvar for deres faglige udvikling i virksomheden.
- Det gode praktikforløb indebærer også, at eleven føler sig som en del af virksomhedens **praksisfællesskab**, og at eleven opbygger en **stærk fagidentitet**. Det hænger sammen med, at udviklingen af en stærk faglig identitet kan motivere eleverne til at gøre en ekstra indsats i såvel praktikken som i skoleforløbene, bl.a. fordi det ofte medfører, at eleverne tilstræber at dygtiggøre sig for at bevise deres værd over for mester og øvrige kollegaer.

- At eleverne føler sig som en del af praksisfællesskabet, har mulighed for at udvikle deres faglige færdigheder i praktikken og oplever, at de varetager meningsfulde opgaver i virksomheden, er derudover generelle karakteristika ved et **godt psykisk arbejdsmiljø** for lærlinge, og det kan i sig selv bidrage til, at eleverne fastholdes i uddannelsesforløbet.
- **Grundig forventningsafstemning mellem elev og oplæringsansvarlig** før, under og efter hvert praktikforløb er ligeledes centralt i det gode praktikforløb. Det kan forberede eleven på praktikforløbet – fagligt, personligt og socialt – så overgangen fra skole til praktik opleves mere tryk og naturlig. Eleverne får flere positive oplevelser i praktikken, hvis de er forberedt på de opgaver og krav, de vil møde. Dermed kan forventningsafstemning imødekomme risikoen for, at eleverne får dårlige oplevelser i praktikken. Desuden kan en grundig forventningsafstemning bidrage til, at en oplæringsansvarlig ved praktikforløbets start gøres opmærksom på, om den enkelte elev fx har behov for ekstra støtte for at gennemføre praktikforløbet.
- I forlængelse af ovenstående er en afgørende forudsætning for elevernes tilfredshed med og kvaliteten af praktikforløbene, at **det rette match** mellem eleverne og de enkelte praktiksteder sikres. Det kan bl.a. fremmes ved, at både virksomhedens oplæringsansvarlige og eleven selv involveres i udvælgelsesprocessen allerede forud for praktik.
- Endelig er en **tæt kobling mellem elevens læring i praktikken og i skoleforløbene** centralt i det gode forløb. Det er således væsentligt, at der skabes sammenhængende læringsforløb for eleverne, fordi det er med til at bekræfte overfor eleverne, at praktik- og skoleforløb i samspil understøtter deres faglige udvikling. Det forudsætter en tæt og løbende dialog mellem virksomheder og skoler, så praktikvejledere og undervisere har kendskab til elevernes forskellige læringsaktiviteter og kan drage relevante paralleller.
- **Manglende praktikpladser** i sig selv kan øge risikoen for, at elever falder fra erhvervsuddannelserne. Derfor kan initiativer til at øge virksomhedernes udbud af praktikpladser samt etableringen af alternativer til virksomhedspraktik også bidrage til øget fastholdelse på erhvervsuddannelserne.

Kortlægningen peger på flere forskellige konkrete indsatser, hvor erhvervsskolerne kan understøtte, at der skabes praktikforløb af høj kvalitet og en tættere kobling mellem elevernes læring i praktikken og i skoleundervisningen (se også under mål 3):

- **Forumteater** kan styrke integrationen af teori i praksis og bidrage til, at eleverne får redskaber til at håndtere tilspidsede eller problematiske situationer i praktikken samt overvinde elevernes nervøsitet omkring praktik. Forumteater er en interaktiv teaterform, hvor elevernes forventninger til praktikken gøres til genstand for et rollespil. Der kan eksempelvis være tale om, at eleverne tager konkrete udfordringer eller dilemmaer op, som de forventer at møde i praktikken. Både praktikvejledere og undervisere indgår i forumteateret og kan bringe erfaringer og perspektiver fra såvel praktikstedet som skolen i spil undervejs.
- **Skriftlige overleveringer** mellem skole og praktik kan bidrage til en tættere kobling mellem elevernes læring i praktikken og i undervisningen. Nogle skoler har gode erfaringer med at tage initiativ til at udarbejde en **pixibog til virksomheders praktikansvarlige**. Hensigten med pixibogen er at give

Indsatser relateret til praktik og virksomhedssamarbejde:

- Forumteater
- Skriftlige overleveringer, fx pixibog til virksomhedernes praktikvejledere
- Facilitering af dialog mellem undervisere, elever og praktikvirksomheder
- Praktikforberedende programmer
- Mentorordninger på praktikstedet

praktikvejlederne indblik i de temaer, som eleverne har arbejdet med i skoleforløbet, så praktikvejlederne bliver bedre i stand til at trække relevante paralleller fra undervisningen til konkrete situationer i praktikken.

- **Facilitering af dialog mellem undervisere, elever og praktikvirksomheder** fx via mestermiddage eller trekantssamtaler mellem elev, praktikvejleder og undervisere kan bidrage til sammenhængende og motiverende læringsforløb for eleverne. Det kan fx være ved, at mester eller praktikvejleder inviteres til arrangementer på skolen, hvor der afvikles samtaler med fokus på faget, praktikken og muligheden for at skabe sammenhæng på tværs af undervisning og praktik, herunder bl.a. med fokus på de læringsmål, eleverne skal nå i praktikforløbet.
- **Praktikforberedende programmer** kan være med til at forberede eleverne på at træde ind i et praktikforløb på en arbejdsplads. Programmerne kan gennemføres på skolen, mens der kan indgå virksomhedsbesøg og minipraktikker i programmet. Formålet er dels at introducere eleverne til de arbejdsopgaver, der venter dem i praktikken, dels at give eleverne basale faglige kompetencer til at gennemføre praktikforløbene.
- **Mentorordninger på praktikstedet** kan bidrage til at fastholde eleverne i uddannelse. Det er i den forbindelse vigtig, at fagudøverne klædes på til opgaven fx via kompetenceudvikling inden for coaching.

Nedenfor uddybes til inspiration to af de ovenstående konkrete indsatser i relation til praktik og virksomhedssamarbejde.

HVAD KAN I SOM SKOLE GØRE?

Pixibog til virksomheders praktikansvarlige til styrkelse af kobling mellem praktik og skole

For at styrke en tættere kobling mellem elevernes læring i praktikken og i undervisningen kan I som skole udvikle og anvende en pixibog. Kortlægningen peger på, at følgende er centralt i forbindelse med udarbejdelsen af en sådan bog:

- ✓ Bogen skal formidle relevante oplysninger om elevens faglige forløb, dvs. de teoretiske elementer, som eleven har arbejdet med på skolen forud for praktikforløbet.
- ✓ Bogen skal på denne baggrund lægge op til, at praktikstedet kan trække paralleller fra teoretiske emner i undervisningen til konkrete situationer og opgaver i praktikken.

HVAD KAN I SOM SKOLE OVERVEJE?

Hvis I som skole ønsker at udarbejde en pixibog til virksomheders praktikansvarlige, kan I overveje:

- ✓ Hvem skal skrive i pixibogen?
- ✓ Hvilken form skal bogen have, og hvilket indhold skal den rumme?
- ✓ Sammen med repræsentanter fra praktiksteder må pixibogens funktion afklares, så den bliver både nem at bruge, overskuelig og præcis.
- ✓ Hvem der har ansvaret for, at ordningen fungerer?
Hvordan skal ordningen evalueres?

HVAD KAN I SOM SKOLE GØRE?

Forumteater som middel til forventningsafstemning

Som skole kan I bidrage til at forventningsafstemme mellem elev og praktiksted via forumteater. Kortlægningen peger på, at følgende er centralt i forbindelse med et sådant initiativ:

- ✓ Elevernes forventninger gøres til genstand for rollespil. Der kan fx være tale om, at eleverne tager konkrete udfordringer eller dilemmaer op, som de forventer at møde i praktikken.
- ✓ Både praktikvejledere og undervisere kan indgå i forumteateret og kan bringe erfaringer og perspektiver fra såvel praktikstedet som skolen i spil undervejs
- ✓ At have formål for øje med, at:
  1. eleverne får redskaber til at håndtere tilspidsede eller problematiske situationer i praktikken, fordi de har øvet sig på mulige løsninger i forumteateret på skolen.
  2. eleverne får bedre mulighed for at sætte teorien i spil i praksis
  3. elevernes nervøsitet omkring praktikken mindskes.

Forumteatret er nærmere beskrevet i case 6.

HVAD KAN I SOM SKOLE OVERVEJE?

Hvis skolen vil etablere en form for forumteater, kan der overvejes etiske retningslinjer eller spilleregler, så generte eller usikre elever ikke føler sig hængt ud.

- ✓ Hvordan skal et rollespil knyttes til den øvrige undervisnings indhold og mål?
- ✓ Hvordan samles elevernes oplevelser og erfaringer fra rollespillet op, sammenfattes og gøres til en del af deres læring og forberedelse til praktikken?
- ✓ Hvordan skal forumteatret evalueres?

CASES

4

Case 4: Pusterum

Et eksempel på et fastholdelsestiltag kan bestå i at give især skoletrætte elever et pusterum fra undervisningen på erhvervsuddannelsen. I den forbindelse har en skole etableret et samarbejde med en nærliggende produktionsskole, hvor udvalgte elever kan få lov til i en kortere periode at arbejde i produktionsskolens værksteder i stedet for at følge undervisning på erhvervsuddannelsen. Eleverne modtager almindelig undervisning parallelt med forløbet, men undervisningen foregår på produktionsskolen, og det prioriteres i højere grad at udvikle elevernes personlige og sociale kompetencer fremfor deres faglige kompetencer. Efter forløbet fortsætter eleverne på erhvervsuddannelsen.

Kilde: Jensen, Torben Pilegaard et. Al. (2009): Unges frafald på erhvervsskolerne? Hvad gør de "gode skoler" og hvad betyder vejledningssystemet og kommunerne? FoU.emu.dk

5

Case 5: Et tværfagligt projekt

I forbindelse med et norsk projekt deltager en række skoler i et projekt, der har til hensigt at erhvervsrette fællesfagene på erhvervsuddannelser i håb om, at dette kunne øge eleverne motivation og læringsudbytte.

Undervisningsforløbet følger i høj grad gængse processer i en egentlig produktion. Dette gælder både for værkstedsfagene og for fællesfagene. Eksempelvis har eleverne engelskundervisning på værkstedet som led i projektet. Samtidig kobles undervisningen i både norsk, naturfag og matematik til projektet. I norsk fører eleverne således logbog over produktionens forskellige faser, mens elever arbejder med at håndtere affaldet fra produktionen i naturfag.

Erfaringerne fra det tværfaglige projekt viser, at eleverne i projektet blev mere motiverede i undervisningen i fællesfagene, fordi det blev tydeligt, at fællesfagene også er relevante og brugbare for deres erhverv. Endvidere er det en stor styrke, at underviserne i fællesfagene får et dybere indblik i elevernes erhvervsområde som betingelse for, at lærerne kan erhvervsrette undervisningen i fællesfagene.

Kilde: Wendelborg et al. (2014): Yrkesretting og relevans i praksis. En kvalitativ studie om tilpasning af fællesfag til yrkesfaglige studieprogram.

6

Case 6: Forumteater

På en skole arbejder man med at styrke integration af teori i praksis på SOSU-uddannelsen og med at overvinde elevernes nervøsitet omkring praktik ved hjælp af forumteater. Et forumteater er en interaktiv teaterform, hvor elevernes forventninger til praktikken gøres til genstand for et rollespil. Eksempelvis kan eleverne tage konkrete udfordringer eller dilemmaer op, som de forventer at møde i praktikken. Både praktikvejledere og undervisere indgår i forumteateret og kan bringe erfaringer og perspektiver fra såvel praktikstedet som skolen i spil undervejs. Erfaringerne viser, at brugen af forumteater kan bidrage til, at eleverne får redskaber til at håndtere tilspidsede eller problematiske situationer i praktikken, fordi de har øvet sig på mulige løsninger i forumteateret på skolen. Herved har eleverne også bedre mulighed for at sætte teorien i spil i praksis. Samtidig mindskes elevernes nervøsitet for praktikken, så læring bliver omdrejningspunkt frem for nervøsitet eller manglende tiltro til egne evner. Forumteater understøtter, at eleverne får større fagligt og personligt udbytte af praktikforløbet og understøttes i at fuldføre deres uddannelse.

Kilde: Louw, Arnt Westergaard (2015): Kobling af skole og praktik på erhvervsuddannelserne – Mod en tættere kobling af skole og praktik. CEFU.

MÅL 3: ALLE ELEVER SKAL BLIVE SÅ DYGTIGE, SOM DE KAN

UDFORDRINGER

Danmark har brug for dygtige faglærte. Derfor er det reformens ambition, at eleverne på erhvervsuddannelserne skal blive så dygtige, som de kan. Kvaliteten af undervisningen skal således forbedres.

Udfordringen er, ifølge *Aftale om bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser*, at forbedre kvaliteten af undervisningen. Eleverne skal blandt andet kunne se en tydeligere kobling mellem skoleundervisningen og praktikuddannelsen. Videre skal de opleve en mere varieret og differentieret undervisning, som tager udgangspunkt i den enkelte elevs behov og faglige interesser.

HVAD SIGER KORTLÆGNINGEN?

Når alle elever skal blive så dygtige de kan, skal kvaliteten af undervisningen i endnu højere grad forbedres. Undervisningen skal sikre, at elevernes udfordres, motiveres og generelt finder erhvervsuddannelsen meningsfuld og at de dygtiggøres. Eleverne skal se en tydeligere kobling mellem skoleundervisningen og praktikuddannelsen og opleve en mere varieret og differentieret undervisning, som tager udgangspunkt i den enkelte elevs behov og faglige interesser.

De virkningsfulde indsatsen i forhold til, at alle elever skal blive så dygtige som de kan, er i kortlægningen kategoriseret i to temaer, som begge er temaer, der også relaterer sig meget direkte til klare mål 2, elevens fastholdelse og fuldførelse af uddannelsen:

1) Undervisnings- og læringsstrategier

2) Praktik og virksomhedssamarbejde

UNDERVISNINGS- OG LÆRINGSSTRATEGIER

Elevernes faglige engagement og faglige resultater styrkes, når feedback, autentisk læring, it og undervisningsdifferentiering integreres i undervisningen. Det øger elevers motivation, da eleverne opfatter undervisningen som anerkendende, virkelighedsnær og tilpasset den enkelte. Det virker også, da eleverne deltager mere aktivt i undervisningen og generelt finder undervisningen mere meningsfuld, når den er udfordrende. Nedenfor præsenteres centrale pointer om undervisnings- og læringsstrategier fra studier i kortlægningen (se også under mål 2):

- Studier viser, at **tydelig feedback** understøtter eleverne i at reflektere over egne kompetencer og erfaringer både i praktikken og i skoleregi. Derved bliver eleverne bevidste om deres faglige styrker samt områder, hvorpå de har brug for at forbedre sig. Feedbacken giver dermed både eleverne konkrete forslag til forbedring og fremhæver samtidig elevernes stærke sider. Feedback rustet dermed eleverne til at løse nye opgaver endnu bedre, og giver dem samtidig en følelse af, at de kan mestre uddannelsen.
- I feedback – og særligt en regelmæssig eller udvidet feedback – ligger også et signal til eleverne om, at deres arbejde tages seriøst og dermed en **anerkendelse af elevens indsats**, som i sig selv medvirker til motivation og faglig engagement.
- Kortlægningen peger på, at **autentisk læring** styrker elevernes faglighed, idet eleverne får større udbytte af undervisning, der nemt kan overføres til arbejdsmæssige sammenhænge. Autentisk læring indebærer, at undervisningen forankres i og tydeligt kobles til praktiske og virkelighedsnære problemstillinger, dvs. problemstillinger, som eleverne kan møde i praktikken eller på en arbejdsplads. Eleverne oplever, at de bliver bedre til noget, som de konkret skal arbejde med efter endt uddannelse, og de motiveres for at lære teori, når det er tydeligt, at den er relateret til praksis. Praktiske og virkelighedsnære opgaver skaber også et mere **sammenhængende uddannelsesforløb**, idet eleverne kan koble deres praktiske og teoretiske viden.
- Autentisk læring indebærer desuden, at **lærernes vurdering af** eleverne forholder sig til den **praktiske del** af uddannelsen såvel som til **den teoretiske del**. Konkret kan der i skolesammenhængen være større blik for det praktiske, så eleverne ikke oplever to forskellige formål med uddannelsen fra henholdsvis skole og praktiksted.
- Kortlægningen peger også på, at **problembaseret undervisning** er virkningsfuldt i forhold til at øge elevernes faglighed. Ved eksempelvis at udpege ukorrekte arbejdsprocedurer i en videooptaget praksissituation eller at arbejde med en konkret problemstilling fra en virksomhed lærer eleverne at forholde sig til realistiske arbejdsituationer og bliver samtidig klædt på til at anvende og omsætte deres teoretiske viden i praksis.
- Anvendelse af **it i undervisningen** bidrager til, at eleverne oplever øget læringsudbytte, bl.a. fordi undervisningsformen er mere motiverende og lægger op til nye dynamiske måder at interagere med hinanden på, og fordi det kan bidrage til, at eleverne får blik for egne læringsbehov på en ny måde. Desuden øger it i undervisningen elevernes kompetencer i at bruge teknologi og hjælper dermed eleverne med at udføre deres arbejde i virksomheden bedre. Endvidere bidrager det til, at elever får job efter endt uddannelse, idet it-kompetencer gør eleverne mere attraktive for arbejdsgiverne.
- Kortlægningen peger også på, at **undervisningsdifferentiering** – forstået som undervisning, der målrettet imødekommer og tilgodeser enkelte elever eller grupper af elevers forudsætninger og behov – styrker elevernes faglige engagement og faglige resultater. At undervisningens sværhedsgrad matches og målrettes forskellige elevgrupper er afgørende for, at eleverne engagerer sig og dermed får et fagligt udbytte af undervisningen.

- Etablering af læringsmiljøer, der giver anledning til **medbestemmelse og autonomi**, har en positiv betydning for elevernes motivation, nysgerrighed og faglige engagement. Det hænger sammen med, at lærerne i disse læringsmiljøer har en understøttende og faciliterende karakter, hvilket bidrager til, at eleverne bliver aktive lærende. En følelse af, at eleverne ikke bliver kontrolleret eller overvåget, medfører således, at eleverne får mulighed for at eksperimentere med forskellige løsninger, hvorfor deres selvstændige læring, motivation og faglige engagement øges.
- **Klassestørrelse** kan være en måde at tilrettelægge undervisningen på, så den tilgodeser alle, og dermed gør alle elever så dygtige som muligt. Kortlægningen peger på, at jo færre elever der er i en klasse, jo større er det faglige udbytte af undervisningen. Det skyldes, at der er mere fokus på den enkelte elev, dennes behov og faglige niveau.

Kortlægningen peger på flere forskellige konkrete indsatser, hvorigennem virkningsfulde undervisnings- og læringsstrategier kan praktiseres (se også under mål 2):

- I forhold til feedback peger kortlægningen på flere effektive metoder, bl.a. **elev-til-elev feedback**. Det at give og modtage (skriftlig) feedback fra medstuderende understøtter eleverne i at reflektere over egne kompetencer og erfaringer enten i praktikken eller i skoleregi og medfører kompetencer i forhold til at tage ansvar for egen læring. Se mere herom i boksen nedenfor og i case 7.
- **Udvidet feedback**, kan også være et feedbackredskab for læreren til eleven. Den udvidede feedback indeholder for det første en performance- og resultatfeedback. Det handler konkret om, at eleven skal vide, hvor meget af elevens besvarelse, der er løst korrekt/godt samt hvilke dele af besvarelsen, der er løst korrekt/godt. Derudover skal feedbacken indeholde information om den rigtige/gode løsning. Feedbacken skal desuden indeholde refleksion over opgavens kontekst og begrænsninger fx i relation til anvendelse i den 'virkelige verden' samt refleksion over, hvorfor eleven har svaret forkert eller lavet fejl. Endelig skal feedbacken indeholde konkrete bud på, hvordan eleven kan forbedre sig fremover. Som supplement til elevens forbedringsmuligheder kan feedbacken indeholde refleksion over selve feedbackprocessen, således at eleven bliver klar over den læring, der følger af feedbacken.
- I kortlægningen anvendes "kobling mellem teori og praksis" som en samlet betegnelse for en række konkrete indsatser, der via etablering af et såkaldt autentisk læringsmiljø, øger elevernes faglige niveau. Det kan være, at eleverne løser **konkrete opgaver fra virksomheder**, når de er på erhvervsskolen, eller at eleverne er i **korte forløb hos virksomhederne**, som en del af skoleperioden. Det kan også være i helhedsorienterede, **tværfaglige projekter**, hvor fx værkstedsfag og grundfag kombineres, eksempelvis ved at engelskundervisning foregår på værkstedet, mens undervisningen i dansk, naturfag og matematik kombineres. I dansk kan eleverne føre logbog over produktionen, mens de i naturfag arbejder med, hvordan man kan håndtere affald fra produktionen. Kobling af grundfag og værkstedsfag øger elevernes motivation og læringsudbytte, da det bliver tydeligt for eleverne, at fællesfagene også er relevante og brugbare for deres erhverv.
- Det autentiske læringsmiljø og anvendelsen af it i undervisningen kan kobles, når undervisningen tilrettelægges som simuleret praksis i et **virtuelt læringsprogram**. Via programmet har eleverne adgang til en virtuel skole og et multimediecenter, hvor de kan vælge læringsopgaver relateret til forskellige rammer inden for fagområdet. Et sådant læringsprogram forklares nærmere i case 8.

Indsatser relateret til undervisnings- og læringsstrategier:

- Elev-til-elev-feedback
- Udvidet feedback
- Kobling mellem teori og praksis via fx virksomhedsopgaver, korte virksomhedsforløb, tværfaglige projekter,
- Virtuelt læringsprogram
- Undervisningsdifferentiering via fx holddeling, flexklasser, online kursus, e-learning

- Undervisningsdifferentiering kan antage flere former, eksempelvis **holddeling, flexklasser** (se mere i case 9) eller undervisning, der kan tilrettelægges således, at den tager højde for enkelte elever eller elevgrupper med samme faglige eller personlige forudsætninger. Differentieringen kan også tilrettelægges som **online kursusforløb eller e-learning**. Disse former for undervisning understøtter elevernes læring og skaber fleksibilitet, som flere elever værdsætter. Undervisningsdifferentiering kan både være gavnlig for fagligt stærke elever og fagligt svage elever. Fagligt svage elever kan fx deltage i et særligt tilrettelagt forløb, hvor de bliver undervist på en måde, der tager højde for deres faglige niveau. Fx med mere tid til forklaring, ekstra opmærksomhed på behov, udvidet støtte, fælles lektielæsning eller hjælp til teknologi. Derigennem oplever eleverne, at der tages hånd om dem, og at de indgår i et fællesskab. For de dygtige elever medfører differentieringen, at de får faglige udfordringer og oplever en større faglig progression. Dette resulterer i, at eleverne bliver mere vedholdende og motiverede for at lære.

Nedenfor uddybes til inspiration tre eksempler på indsatser i relation til undervisnings- og læringsstrategier.

HVAD KAN I SOM SKOLE GØRE?

Feedback

I kan som erhvervsskole arbejde med feedback på flere forskellige måder. Kortlægningen peger bl.a. på skriftlige selvvurderinger, elev-til elev feedback og udvidet feedback. Hvis arbejdet med feedback, peger kortlægningen på følgende forhold som centrale:

- ✓ Eleverne skal reflektere over egne kompetencer og erfaringer og reflekterer over, hvordan de kan forbedre sig fremover.
- ✓ Elevens progression skal tydeliggøres i feedbacken.
- ✓ Feedback skal dermed både fremhæve elevernes stærke sider og give konkrete forslag til forbedring-
- ✓ Graden og formen af feedback bør afhænge af den konkrete opgavetype. For opgaver, der er af simpel karakter, kan det være tilstrækkeligt for eleverne blot at modtage en facitliste, således at de kan sammenligne deres egne svar hermed. Opgaver, der derimod er af mere kompleks karakter, kan med fordel følges af en udvidet feedback fra lærer til elev, som både berører resultater, begrundelser for gode/dårlige løsninger og gode råd til fremtidige løsninger.

Se et konkret eksempel på arbejdet med feedback i case 7.

HVAD KAN I SOM SKOLE OVERVEJE?

Hvis I som skole ønsker at anvende feedback mere systematisk, kan I overveje:

- ✓ Hvordan lærer eleverne at give og modtage feedback?
- ✓ Hvordan kan man evaluere feedback?
- ✓ Hvordan kan man arbejde med de faglige mål i forhold til feedback?
- ✓ Hvis feedbacken eksempelvis bygger på skriftlige selvvurderinger: Har alle elever de fornødne kompetencer til at læse og skrive?

HVAD KAN I SOM SKOLE GØRE?

It i undervisningen

I kan som erhvervsskole arbejde med at gøre eleverne dygtigere ved hjælp af indsatser, som integrerer it i undervisningen. Det kan fx gøres ved at udvikle forskellige former for digitale platforme. I den forbindelse peger kortlægningen på følgende forhold:

- ✓ Eleverne oplever øget læringsudbytte gennem it i undervisningen, dels fordi undervisningsformen er mere motiverende, dels fordi undervisningsformen lægger op til nye dynamiske måder at interagere med hinanden på.
- ✓ It i undervisningen øger elevernes kompetencer i at bruge teknologi, og hjælper eleverne med at udføre deres arbejde i virksomheden bedre.
- ✓ It i undervisningen styrker elevernes mulighed for at få job efter endt uddannelse, idet it-kompetencer gør eleverne mere attraktive for arbejdsgiverne-
- ✓ Digitale platforme har en positiv betydning for elevernes kompetencer i selvstændig læring, idet eleverne blandt andet får blik for egne læringsbehov.

HVAD KAN I SOM SKOLE OVERVEJE?

Hvis I som skole ønsker at anvende fx digitale platforme, kan I overveje:

- ✓ Hvad er det faglige udbytte af at anvende en digital platform?
- ✓ Hvilken funktion har en platform i forhold til at understøtte elevernes læring?
- ✓ Hvordan udvikles kompetencen til at bruge digitale platforme systematisk, så den bliver en del af skolens undervisningspraksis?
- ✓ Hvordan sikrer skolen sig, at lærerne har den nødvendige viden og de nødvendige færdigheder i forhold til anvendelsen af it?

HVAD KAN I SOM SKOLE GØRE?

Undervisningsdifferentiering via holdstørrelse og sammensætning

Hvis I som skole vil arbejde med at gøre alle eleverne så dygtige, som de kan blive, kan man arbejde med holdenes størrelse og sammensætning. I den forbindelse peger kortlægningen på følgende:

- ✓ Klassestørrelse kan have betydning for elevernes faglige udbytte. Færre elever i en klasse giver et større fagligt udbytte. Det skyldes, at færre elever skaber mulighed for at fokusere mere på den enkelte elevs behov og niveau.
- ✓ Flexklasser giver mulighed for at differentiere særligt med fokus på fagligt svage elever. Der kan gives mere tid til den enkelte elev til forklaring, ekstra opmærksomhed på behov, udvidet støtte, fælles lektielæsning eller hjælp til teknologi, og de får mere tid og ro til undervisningen.
- ✓ Undervisningen i flexklasser kan tilrettelægges med afsæt i en pædagogisk tilgang, hvor undervisningens faglige indhold relateres til elevernes oplevelser og dagligdag.
- ✓ Virkemidlerne i flexklasser er bl.a. fleksibel tilrettelæggelse af undervisningen, kombination af teoretiske og praksisnære aktiviteter i undervisningen, individuel undervisning og instruktion målrettet den enkelte elevs behov og forudsætninger, opmærksomhed på den enkelte elevs

faglige, sociale og personlige trivsel, succesoplevelser i form af karaktergivning som tilpasses elevernes udgangspunkt (fx ved at karaktergivningen baseres på elevernes individuelle faglige progression – og ikke på den traditionelle karakterskala).

HVAD KAN I SOM SKOLE OVERVEJE?

Hvis I som skole ønsker at arbejde med undervisningsdifferentiering via holdstørrelse og sammensætning, kan I overveje:

- ✓ På hvilken måde kan skolen arbejde med klassestørrelsen, så man i korte perioder skifter mellem små og store klasser?
- ✓ Hvilket fagligt indhold og hvilke undervisnings- og arbejdsformer, der med fordel kan placeres i henholdsvis små og store klasser?
- ✓ Kan der etableres særlige klasser for henholdsvis fagligt svage og fagligt stærke elever, og hvordan undgår man i givet fald, at eleverne føler sig hængt ud?
- ✓ Hvordan kan det sikres, at eleverne i flexklasser når de faglige mål?
- ✓ Skal forskellige klassestørrelser være en permanent ordning for eleverne, eller skal det være et tilbud i en kortere periode?

PRAKTIK OG VIRKSOMHEDSSAMARBEJDE

Kortlægningen viser, at indsatser som veltilrettelagte praktikforløb, styrket virksomhedssamarbejde og en bedre kobling mellem teori og praksis øger kvaliteten i erhvervsuddannelserne. Det understøtte igen, at alle elever bliver så dygtige, som de kan, fordi praktikforløb af høj kvalitet øger elevernes faglige resultater og læring – ikke mindst, når elevernes praktiske erfaringer fra praktikken nyttiggøres i undervisningen. Det hænger bl.a. sammen med, at praktikforløb øger elevernes motivation og tiltro til egne evner, fordi eleverne via praktikken får lov til at afprøve deres praktiske færdigheder og bliver en del af praksisfællesskabet på arbejdspladsen. Nedenfor præsenteres centrale pointer om praktik og virksomhedssamarbejde fra studier i kortlægningen (se også under mål 2):

- Kortlægningen peger på, at **koblingen mellem elevernes læring i praktikken og i undervisningen** er en væsentlig forudsætning for, at eleverne får det fulde læringsudbytte af vekselvirkningen mellem skole og praktik. Eleverne bliver dygtigere på både teoretiske og praktiske områder, når deres erfaringer fra praktikken inddrages i undervisningen, og når arbejdsopgaver i praktikken giver eleverne mulighed for at afprøve deres teoretiske viden på virkelighedsnære problemstillinger.
- En **tæt dialog og løbende vidensudveksling** mellem skoler og praktikvirksomheder er en væsentlig forudsætning for elevernes læringsudbytte af praktikforløbene. Vidensudveksling om og et dybdegående indblik i elevernes læring på skolen og i praktikken er nødvendigt for, at praktikvejledere og undervisere kan drage relevante paralleller mellem elevernes oplevelser fra hhv. praktikken og skoleundervisningen. Kendskab til elevernes faglige niveau og læringsmål øger praktikstedets muligheder for at matche praktikopgaverne til den enkelte elevs faglige udviklingspotentialer og behov.
- **Tydelig kommunikation** fra skolerne til praktikvirksomhederne er central. Der skal bl.a. tydeligt kommuneres om undervisningens indhold i skoledelen og de kompetence- og læringsmål, som eleverne skal opnå igennem praktikforløbet. Tydelig kommunikation kan også bidrage til, at praktikvirksomhederne fastholder et lærings- og udviklingsperspektiv på den enkelte elevs forløb.

- Systematisk brug af **evaluering og feedback** kan være med til at understøtte, at der sker den nødvendige vidensudveksling mellem skoler og praktiksteder, så der sikres sammenhænge i elevernes læringsforløb. Det kan fx ske ved, at tilbagemeldinger om elevernes udvikling i praktikken bruges som afsæt til at planlægge de temaer og opgaver, som eleverne skal arbejde med i undervisningen og fokusere på i næste praktikforløb.
- Praktikforløb kendetegnet ved udstrakt brug af **modellering, mentorskab og supervision** styrker elevernes faglige udbytte og læring i praktikken. Modellering er her en oplæringsstrategi, hvor eleverne har mulighed for først at observere erfarne fagudøveres tilgang til og løsning af opgaverne i virksomhederne, hvorefter eleverne selv får lov til at prøve kræfter med opgaverne og forsøge at gøre de erfarne praktikere kunsten efter. Modellering kan bl.a. anvendes i mentorskabet og bidrager til at sikre gode og udbytterige relationer mellem mentor og mentee. Derudover kan mentors løbende supervision af elevens praktiske opgaveløsning og det, at mentor og mentee løser opgaver i fællesskab, styrke elevens faglige udvikling i praktikforløbet. (Se mere herom i boksen nedenfor)
- **Anerkendelse af elevernes arbejdsindsats og kompetencer** undervejs i praktikforløbet er et vigtigt element i det gode praktikforløb.
- Elevernes oplevelse af, at mentor eller kollegaer i bred forstand **støtter dem i deres faglige udvikling** i praktikforløbet er ligeledes et væsentlig forudsætning for, at eleverne har mulighed for at dygtiggøre sig mest muligt i praktikken. I den forbindelse skelnes mellem forskellige former for støtte som alle kan være virksomme, som samlet bidrager til styrke elevernes faglige færdigheder, selvværd og tiltro til egne evner:
  - **Socio-emotional støtte** handler om, at eleverne har behov for løbende at blive opmuntret i deres læringsproces og at føle, at undervisere såvel som praktikvejledere er interesserede i deres uddannelsesforløb. En opmærksomhed på løbende at anerkende elevernes arbejdsindsats i fx praktikken kan understøtte dette.
  - **Kognitiv støtte** indebærer, at undervisere og praktikvejledere bidrager til, at eleverne kan føle sig kompetente og oparbejde tiltro til egne faglige færdigheder. Dette kan bl.a. ske ved, at undervisningen og praktikforløbet tilrettelægges, så eleverne har mulighed for at få succesoplevelser i forløbene fx ved at opgavernes sværhedsgrad matcher elevernes faglige niveau.
  - **Instrumentel støtte** ydes typisk på praktikstedet og handler om at skabe gode betingelser for, at eleverne lærer at være en del af et arbejdssteam og bliver inkluderet i praksisfællesskabet på arbejdspladsen. Samtidig er det afgørende, at eleverne oplever, at de i praktikken bliver dygtigere. Mentorordninger og modellering er redskabet, som konkret kan understøtte dette.

Kortlægningen peger på flere forskellige konkrete indsatser, hvor erhvervsskolerne kan understøtte, at der skabes praktikforløb af høj kvalitet og en tættere kobling mellem elevernes læring i praktikken og i skoleundervisningen (se også under mål 2):

- **Elektroniske elevplaner og praktikerklæringer** understøtter, at eleverne får mest muligt fagligt udbytte af såvel praktik som undervisning. Det er hensigten, at elevplanerne og praktikerklæringerne skal fungere som redskab til udveksling af viden om den enkelte elevs faglige niveau, udvikling og læringsplaner på tværs af skole og praktik. (Se mere herom i boksen nedenfor).

Indsatser relateret til praktik og virksomhedssamarbejde:

- Elektroniske elevplaner og praktikerklæringer
- Samtaler og forventningsafstemning mellem praktikvirksomheder, skole og elev
- Indsatser indeholdende evaluering og feedback
- Opgaver i undervisningen, der skal løses i det kommende praktikforløb

- Skolerne kan vælge indsatser med henblik på at forbedre dialogen og vidensudvekslingen med praktikvirksomhederne. Dette kan enten ske via **samtaler mellem praktikvirksomheder, skole og elev**, hvor parterne i fællesskab forventningsafstemmer om praktikkens indhold og aktiviteter. Det kan også ske ved, at hvert praktikforløb indledes med en samtale mellem den praktikansvarlige og eleven, der sætter fokus på, hvad eleven har arbejdet med og lært på det forudgående skoleforløb. Herved overlades det til eleven at skabe de nødvendige sammenhænge i læringsforløbene på tværs af skolen og praktikken.
- Man kan vælge indsatser som **evaluering og feedback**. Hvis feedbacken foregår systematisk og ud fra fælles retningslinjer, kan der skabes bedre betingelser for koordinering mellem aktiviteterne i skole- og praktikdelen.
- Der kan udarbejdes **opgaver i undervisningen, der skal løses i det kommende praktikforløb**, hvorefter undervisningen i det næste skoleforløb tager afsæt i elevernes erfaringer med at løse opgaven i praktikken. Dette skal sikre etableringen af koblingspunkter mellem elevernes faglige udvikling i de to læringsarenaer: skolen og virksomheden.
- Mentorer i bred forstand kan fx anvendes i **praktikforløbet**. Elevernes oplevelse af, at mentor eller kollegaer støtter dem i deres faglige udvikling i praktikforløbet er et væsentlig forudsætning for, at eleverne har mulighed for at dygtiggøre sig mest muligt i praktikken. (Se mere herom i boksen nedenfor).

Nedenfor uddybes til inspiration to eksempler på indsatser i relation til praktik og virksomhedssamarbejde.

HVAD KAN I SOM SKOLE GØRE?

Elektroniske læreplaner og praktikerklæringer

I kan som skole vælge at arbejde med elektroniske læreplaner og praktikerklæringer for at nå mål 3. Kortlægningen peger på, at følgende forhold er centrale i forbindelse med arbejdet med lærerplaner og praktikerklæringer:

- ✓ Elevplanerne og praktikerklæringerne skal fungere som redskab til udveksling af viden om den enkelte elevs faglige niveau, udvikling og læringsplaner på tværs af skole og praktik.
- ✓ De elektroniske elevplaner skal indeholde informationer om mål og rammer for oplæring i praktikvirksomheden samt de kompetencemål, eleverne arbejder med i undervisningen.
- ✓ Skolen kan aftale med praktikvirksomheden, at praktikerklæringer udfyldes ved afslutning af hver praktikperiode.
- ✓ Skolen kan oprette skabeloner for praktikerklæringen, som kan indeholde en beskrivelse af, hvad eleven har beskæftiget sig med i praktikken, og på hvilket niveau eleven har nået praktikmålene.
- ✓ Det er vigtigt, at det klart for praktikvejlederne, hvordan skolen konkret anvender erklæringerne i undervisningen, så erklæringen ikke blot fremstår som en administrativ byrde for virksomheden. Dette understøtter, at praktikvirksomhederne reelt bruger praktikerklæringen, så skolerne reelt har mulighed for at tilrettelægge en undervisning, der tager højde for og drager nytte af elevens læring i praktikken.
- ✓ Praktikerklæringerne opleves særligt anvendelige, når erklæringer rummer en mulighed for, at elev og oplæringsansvarlig angiver elevens faglige niveau inden for praktikforløbets forskellige fagområder i fællesskab.

HVAD KAN I SOM SKOLE OVERVEJE?

Hvis I som skole ønsker at arbejde med læreplaner og praktikerklæringer, kan I overveje:

- ✓ Hvem skal være initiativtager og tovholder i udviklingen og vedligeholdelse af elektroniske læreplaner?
- ✓ Hvordan formuleres de elektroniske læreplaner og praktikerklæringerne, så de er forståelige for alle og nemme at bruge?
- ✓ Kan skolerne indsamle gode eksempler på, hvordan praktikerklæringer er anvendt i undervisningsplanlægningen, med henblik på at videregive denne inspiration?
- ✓ Skolerne må overveje, om læreplaner alene skal være elektroniske, eller om de skal indgå som et emne på et dialogmøde mellem skolen og praktikvirksomhederne?

HVAD KAN I SOM SKOLE GØRE?

Mentorer i praktikken

I kan som erhvervsskole vælge at indføre støtte op om brugen af mentor, supervisor eller blot en kollega, der i bred forstand kan støtte eleven i sin faglige udvikling i praktikforløbet. Kortlægningen peger på at følgende er centralt i forbindelse med et sådant initiativ:

- ✓ Der skal være rum for, at støtten til eleverne kan finde sted på mange måder.
- ✓ Undervisere og praktikvejledere kan løbende have opmærksomhed på at anerkende elevens arbejdsindsats.
- ✓ Skoleundervisningen og praktikforløbet kan tilrettelægges på en måde, der gør det muligt for eleven at oparbejde tiltro til egne evner.
- ✓ Det kan understøtte gode betingelser i praktikken, at eleven føler sig inkluderet i et arbejdsfællesskab.
- ✓ Modellering kan bl.a. anvendes i mentorskabet og bidrager til at sikre gode og udbytterige relationer mellem mentor og mentee. Modellering er her oplæringsstrategi, hvor eleverne har mulighed for først at observere erfarne fagudøveres tilgang til og løsning af opgaverne i virksomhederne, hvorefter eleverne selv får lov til at prøve kræfter med opgaverne og forsøge at gøre de erfarne praktikere kunsten efter.
- ✓ Ligeledes bidrager en mentors løbende supervision af elevens praktiske opgaveløsning og muligheden for, at mentor og mentee løser opgaver i fællesskab, til elevernes faglige udvikling i praktikforløb. Det skyldes bl.a., at eleverne herigennem får mulighed for løbende at spørge ind til arbejdsprocesserne og herved får et dybere indblik i de forskellige trin i opgaveløsningen.

HVAD KAN I SOM SKOLE OVERVEJE?

Hvis I som skole ønsker at medvirke til støtte elever i løbet af praktikforløbet, kan I overveje:

- ✓ Om støtten skal gives mundtligt eller skriftligt, og om der på forhånd udpeges fokuspunkter i det anerkendende arbejde, så både elev, underviser og praktiksted ser en sammenhæng i støtten.
- ✓ Det kan også overvejes, hvordan der formuleres tydelige kriterier for elevens dygtiggørelse.

CASES

7

Case 7: Elev-til-elev Feedback

I et studie fra Schweiz anvendes der en konkret metode til elev-til-elev feedback. Feedbacken gennemføres i tre trin, hvor eleven indledningsvis får 30 minutter til at udforme en skriftlig aflevering, hvor de beskriver en oplevelse, de har haft i praktikken. Eleverne skal derefter give deres aflevering til en medstuderende og modtager i samtidig en medstuderendes aflevering. Eleverne får 10 minutter til at læse deres medstuderendes tekster og 30 minutter til at kommentere og revidere teksten. Det er formålet, at eleverne skal komme med konkrete kommentarer og forslag til, hvordan deres medstuderendes tekster kan forbedres. Endelig gives afleveringerne tilbage til eleverne, som herefter har 30 minutter til at læse deres medstuderendes kommentarer og på denne baggrund revidere deres egen tekst. Studiet anbefaler, at eleverne får særlige retningslinjer for at give feedback. Det kan eksempelvis være en liste med kriterier for det skriftlige arbejde, indikatorer på relevante elementer i teksterne eller vejledende spørgsmål til feedbackprocessen.

Kilde: Boldrini, Elena and Alberto Cattaneo (2014): Scaffolding Collaborative Reflective Writing, in VET

8

Case 8: Virtuelt læringsprogram

I et studie fra Holland beskrives et virtuelt læringsprogram, der kan anvendes som redskab i forbindelse med selvvurdering og identifikation af muligheder for forbedringer i elevernes arbejde med at blive dygtigere. Læringsprogrammet er anvendt inden for plejeområdet. Læringsprogrammet beskriver et autentisk arbejdsmiljø, hvor alle relevante rammer for sygepleje og omsorg er tilgængelige for eksempel hospital, psykiatrisk hospital og ældrepleje. Via programmet har eleverne adgang til en virtuel skole og et multimediecenter, hvor de kan vælge læringsopgaver relateret til forskellige rammer inden for sygepleje og omsorg. Hver læringsopgave rummer tre forskellige aspekter eller underopgaver: en casebeskrivelse med nogle strukturerende spørgsmål, som skal hjælpe eleverne med at forstå casen, en arbejdsopgave som skal udføres i skolen, og en arbejdsopgave, som skal udføres i praksis. Efter at have afsluttet en opgave vurderer eleverne deres egen præstation og formulerer punkter til forbedring.

Kilde: Fastre, Greet M. J. et al (2012): Drawing Students' Attention to Relevant Assessment Criteria: Effects

9

Case 9: Flexklasser

I studiet af Tanggaard (2011) fremhæves en såkaldt flexklasse på en erhvervsskole som mulig metode til at undervisningsdifferentiere. Flexklassen er kendetegnet ved flere forskellige elementer, men først og fremmest får eleverne mere tid og mere ro i undervisningen. Eleverne får således længere tid til at løse deres opgaver og har større mulighed for at få hjælp af lærere, da der er afsat ekstra ressourcer hertil.

Undervisningen er generelt tilrettelagt med afsæt i en pædagogisk tilgang, hvor undervisningens faglige indhold relateres til elevernes oplevelser og dagligdag. Det gør det dels nemmere for eleverne at forstå undervisningens indhold, ligesom undervisningen også opleves mere relevant for eleverne. En stor del af undervisningen er desuden praksisrettet, og underviserne lægger stort vægt på variation i undervisningen, som også kan introducere eleverne til nye hverdagserfaringer, fx udflugter.

Derudover har flexklassen en atypisk indretning, som minder mere om et hjem end en skole, idet der både er et køkken med morgenmadsbar, bløde røde sofaer, reoler med blade og bøger, stort tv, en boksepude, dør ud til en terrasse med bænke og borde..

Endelig er der en tovholder tilknyttet eleverne i klassen foruden en række andre undervisere. Tovholderen for flexklassen har en udvidet forståelse af sin rolle som lærer, der bl.a. indebærer, at tovholderen er tilgængelig for eleverne – også uden for skoletiden. Samtidig kommer det til udtryk som et stort engagement i elevernes eventuelle personlige problemer, ligesom at tovholderen også hjælper eleverne med fx at finde praktikpladser. Den tætte relation mellem tovholderen og eleverne skal understøtte elevernes vej igennem uddannelsesforløbet og motivere eleverne til at blive i uddannelse.

Studiet viser, at der ikke er noget frafald i flexklassen, og at eleverne opnår ligeså høje karakterer som eleverne i de ordinære HG-klasser. Det hænger ifølge lærerne i klassen sammen med, at eleverne oplever, at de får den tid og støtte, der skal til, for at de kan klare uddannelsens krav. Studiet peger derudover på, at klassen over tid får et positiv omdømme blandt de øvrige elever på skolen. Det skyldes bl.a. klassens høje karakterer og de ekstra ressourcer, der tilføres klassen. Indretningen og undervisningens tilrettelæggelse gør således, at klassen bliver attraktiv for flere elever – snarere end at have ry som en "specialklasse".

Kilde: Tanggaard (2011): En skoles håndtering af frafaldsproblematikken

MÅL 4: TILLIDEN TIL OG TRIVSLEN PÅ ERHVERVSSKOLERNE SKAL STYRKES

UDFORDRINGER

Det er intentionen med eud-reformen, at tilliden til og trivslen på erhvervsskolerne skal styrkes, således at trivslen blandt eleverne og aftagervirksomhedernes tilfredshed er øget frem mod 2020.

Elevernes muligheder for at udvikle sig og lære noget er ikke kun knyttet til undervisningsindhold, struktur og organisering, men også til elevernes trivsel. Elevernes trivsel er i sig selv en væsentlig faktor, men trivsel er ligeledes afgørende som led i arbejdet med de øvrige mål i reformen relateret til at mindske frafald på

erhvervsuddannelserne og sikre de unges lyst og motivation til læring i uddannelsen. Trivsel refererer til elevernes almene velvære på erhvervsuddannelserne – både i forhold til deres fysiske og psykiske velvære. Selvværd, selvpfattelse og tiltro til egne evner er ligeledes en del af trivselsbegrebet, der handler om, hvordan elever selv oplever, at de indgår positivt i henholdsvis klassens/holdets sociale og faglige fællesskab.

Når aftagervirksomhedernes tilfredshed skal øges, betyder det, at virksomhedernes tillid til, at skolerne i alle henseender gør deres arbejde godt i forhold at uddanne kvalificeret arbejdskraft, skal styrkes.

Tillid henviser således til virksomhedernes tilfredshed med og tillid til samarbejdet med erhvervsuddannelserne/-skolerne, og begrebet relaterer sig til erhvervsskolernes og erhvervsuddannelsernes omdømme og anseelse. Virksomhedernes tilfredshed er afgørende for et godt og tillidsfuldt samarbejde mellem skoler og virksomheder for skabelsen af praktikpladser og for kvalitet i uddannelserne.

HVAD SIGER KORTLÆGNINGEN?

Når elevernes trivsel på erhvervsuddannelserne skal øges, skal samarbejdet mellem skole og virksomheder styrkes. Tæt kontakt mellem skole og virksomheder bidrager til, at eleverne får afstemt deres forventninger og får nedbrudt eventuelle fordomme om erhvervsuddannelserne. Når eleverne får kendskab til arbejdsformer og miljøet inden for forskellige erhverv, øger det elevernes motivation og deres tilfredshed, fordi de hermed i højere grad kan se meningen med uddannelsen. Samarbejdet mellem skole og virksomhed giver også aftagervirksomhederne input til deres arbejde, hvilket øger deres tilfredshed med erhvervsuddannelserne.

De virkningsfulde indsatser i forhold til at styrke tilliden til og trivslen på erhvervsskolerne, er i kortlægningen kategoriseret i fire temaer. Generelt gælder det, at der kun i begrænset omfang er studier, som vedrører aftagervirksomhedernes tilfredshed med og tillid til erhvervsskolerne og erhvervsuddannelserne. De fire temaer er:

1) Mentorordninger

2) Samarbejdet mellem skole og virksomhed

3) Relationsdannelse

4) Undervisning og læringsmiljø

MENTORORDNINGER

Kortlægningen viser, at mentorer er et gennemgående fokuspunkt i forhold til at styrke elevernes trivsel på erhvervsskolerne. Et virkningsfuldt mentorforløb har positiv indvirkning på elevens selvværd, tilhørsforhold til skolen og tiltro til egne evner. Mentorer kan endvidere hjælpe eleverne med at få positive og trygge oplevelser med skolen, hvilket kan være med til at give eleverne bedre forudsætninger for at gennemføre uddannelse. Mentorordninger ser også ud til at have en positiv betydning for elevernes faglige progression, da eleven får mere overskud, mod på og hjælp til at fokusere på de faglige aspekter af uddannelsen. Endelig bidrager mentorrelationer til at give eleverne øget overblik over uddannelsen og kendskab til deres fremtidige jobmuligheder. Alt i alt bidrager mentorordninger således til, at eleverne i højere grad trives på erhvervsuddannelserne. Nedenfor præsenteres centrale pointer om mentorordninger fra studier i kortlægningen (se også under klare mål 2):

- Mentorer bidrager til elevernes trivsel ved at styrke elevernes **tilhørsforhold** til skolen. Ved tilknytning til en mentor oplever eleverne, at de bliver integreret i uddannelsen og bliver en del af et særligt fællesskab, hvorigennem de har mulighed for at lære uddannelsens spilleregler at kende. Mentoren bliver en person, som eleven kan gå til med små og store problemer, og som kan give videre af egne henholdsvis gode og dårlige erfaringer.
- Kortlægningen peger på, at flere elever oplever en øget **tryghed**, når de kan tale med personer, der ikke er deres undervisere. Mange elever er ikke interesserede i, at lærerne kender til deres problemer, fordi de frygter at blive mindet om problemerne dagligt eller frygter, at problemerne vil have en negativ betydning for den måde, hvorpå lærerne opfatter eleverne. Mentorer eller andre eksterne rådgivere kan i denne sammenhæng være med til at skabe en tryghed blandt eleverne, idet eleverne får talt om deres problemer, men ikke med én, de skal indgå i en professionel relation til.
- En mentor med **forståelse for ungdomslivet** og for de små og store problemer, som eleverne oplever i hverdagen, er særligt afgørende for elevernes selvværd og dermed trivsel på erhvervsuddannelserne. Det er særligt relevant for eleverne at tale med nogen, som tidligere har været i samme situation, og som derfor kan relatere sig til problemstillingerne. Følelsen af ikke at være alene, eller at andre har haft samme problemer, giver eleverne mod på at fortsætte på uddannelsen.
- Studier i kortlægningen fremhæver vigtigheden af, at eleverne skal føle sig **taget alvorligt og respekteret** og samtidig føle, at der er nogle, de kan spørge om hjælp eller til råds, og som vil lytte til dem.
- Mentorforløb har ikke alene indflydelse på trivsel via øget selvværd og tryghed, men også via øget kendskab til karrieremuligheder. Når eleverne bliver klogere på, hvilke muligheder der ligger efter uddannelsesforløbet, og bliver mere **afklarede** i forhold til, hvad de ønsker at arbejde med på sigt, finder de typisk en ro, som indvirker positivt på såvel trivsel som faglig udvikling.

Kortlægningen peger på flere forskellige måder som mentorordninger kan tilrettelægges på, og hvordan de på forskellige måder påvirker elevernes trivsel (se også under mål 2):

- **Succescoaches** kan fx tilknyttes klasser med elever med faglige udfordringer. Coachens rolle er overordnet set at opfordre og motivere eleverne til at fortsætte deres uddannelsesforløb. Konkret skal coachen forsøge at etablere en relation til frafaldstruede elever, monitorere elevernes faglige udvikling, understøtte udviklingen af relationer mellem elever og lærere mv. Coachens arbejde sker dels igennem opsøgende arbejde blandt frafaldstruede elever og dels gennem elever, der selv opsøger coachen. En tredje mulighed er, at lærere på skolen henviser elever til coachen.

Indsatser relateret til mentorordninger:

- Succescoaches
- Eksterne rådgivere
- Mentorer i praktikken

- Mentorer i form af **eksterne rådgivere** fra en specifik organisation (fx 'PsykiatriFonden') kan også anvendes. Disse rådgivere kan både fungere som undervisere for lærere og elever og som rådgivere for elever, der har psykiske problemer. Det, at rådgiverne er eksterne, har stor betydning for elevernes lyst til at åbne sig. Derudover er det afgørende, at rådgiverne er kompetente inden for deres fag, således at eleverne føler, at de får kvalificeret hjælp. Se mere herom i case 10 og i boksen nedenfor.
- **Mentorer i praktikforløbet** giver anledning til, at elever kan udføre fælles aktiviteter med en person, som de kan spejle sig i og se op til. Mentorer i praktikken har til opgave at tage ansvar for eleven og hele tiden være opmærksom på, om eleven trives og udfordres på passende niveau.

Nedenfor uddybes til inspiration et eksempel på en indsats i relation til mentorordninger.

HVAD KAN I SOM SKOLE GØRE?

Eksterne rådgivere

I kan som erhvervsskole vælge at bruge ekstern rådgivning til elever med psykiske problemer. Kortlægningen peger på at følgende er centralt i forbindelse med et sådant initiativ:

- ✓ Eksterne rådgivere kan både have rådgivningsopgaver i forhold til lærere og til elever.
- ✓ Rådgivningen til eleverne skal både bestå af "åben rådgivning" og undervisning. Undervisningen kan fx være, at skolen tilrettelægger særlige undervisningstilbud, hvor der lægges vægt på, at undervisningen tager udgangspunkt i de problemer, som eleverne selv bringer på banen.
- ✓ Det er afgørende, at rådgiverne er eksterne og kompetente inden for deres fag.

Se mere herom i case 9.

HVAD KAN I SOM SKOLE OVERVEJE?

Hvis I som skole ønsker at anvende eksterne rådgivere, kan I overveje:

- ✓ Hvordan ekstern rådgivning implementeres og organiseres?
- ✓ Hvordan kan den eksterne rådgiver spille sammen med andre rådgivnings- eller mentorordninger?
- ✓ Hvilke fordele og ulemper kan der være ved at indsatsen både er et særligt tilrettelagt undervisningstilbud og et individuelt rådgivningstilbud?
- ✓ Hvordan skal indsatsen markedsføres og evalueres?

SAMARBEJDET MELLE M SKOLE OG VIRKSOMHED

Forskellige former for samarbejde mellem skole og virksomhed kan tilrettelægges, så det understøtter elevernes trivsel og virksomhedernes tillid til erhvervsskolerne. Et tæt samarbejde mellem erhvervsskole og virksomheder bidrager generelt til, at eleverne tilegner sig en lang række kompetencer, som de oplever er anvendelige i den virkelige verden. Dette bidrager med succesoplevelser og en tro på, at de kan gennemføre erhvervsuddannelsen. Det øger også elevernes generelle motivation og fastholdelsen, idet samarbejdet gør uddannelserne mere praksisorienteret og relevant. Endelig bidrager samarbejdet mellem skole og virksomheder til gensidig læring og kendskab, hvilket styrker virksomhedernes tillid til erhvervsuddannelserne samlet set. Samarbejde mellem grundskolens udskoling og virksomheder

udskolingen bidrager endvidere til, at elevernes uddannelsesvalg forankres i elevernes praktiske erfaringer med uddannelsessystemets forskellige muligheder, hvilket skærper og kvalificerer uddannelsesvalget. Nedenfor præsenteres centrale pointer om samarbejdet mellem skole og virksomhed fra studier i kortlægningen (se også under mål 1, 2 og 3):

- Samarbejdet bidrager – særligt i regi af udskolingen – til at **afstemme elevernes forventninger** til, hvad en erhvervsuddannelse reelt indebærer. Ved at deltage i forløb, der kombinerer skole og virksomhed, bliver eleverne klar over, hvad det vil sige at tage en erhvervsuddannelse, og de får lov til at stifte bekendtskab med arbejdsformerne på forskellige arbejdspladser. Eleverne får med andre ord et mere **realistisk billede** af, hvad det vil sige at tage en erhvervsuddannelse, hvilket understøtter, at de hurtigere trives på uddannelsen.
- Da erhvervslivet har bedre muligheder for at tilrettelægge undervisning i virkelighedsnære læringsmiljøer, kan de mere autentisk **præsentere eleverne for forskellige brancher**. Når eleverne får en klar fornemmelse af, hvad de uddanner sig til, og når de fornemmer en klar kobling til virkeligheden, trives de bedre.
- Samarbejde mellem skole og virksomhed medfører, at **undervisningen kan blive mere varierende og motiverende for eleverne** samtidig med, at eleverne kan få øjnene op for nogle af de mange muligheder, der er for videre uddannelse og job. Det er motiverende og inspirerende for eleverne at opleve fagene blive brugt i virkelighedsnære problemstillinger, og at dette kan give mod på uddannelse, styrke tiltroen til egne evner og give større lyst til at arbejde med fagene.
- Samarbejdet indebærer, at **virksomhederne kan få nye ideer og input** til deres arbejde og **vise eleverne mulighederne for videre uddannelse** inden for deres felt. Samtidig får virksomhederne mulighed for at få indflydelse på, hvad eleverne lærer under uddannelsen, hvilket i sidste ende resulterer i øget tilfredshed med uddannelserne fra virksomhedernes side.

Kortlægningen peger på flere forskellige tiltag til at styrke samarbejdet mellem skoler og erhvervslivet, således at elevernes trivsel på og virksomhedernes tilfredshed med erhvervsuddannelserne styrkes (se også under mål 1, 2 og 3):

- **Brancherettede studenter- eller elevorganisationer**, der skaber en platform for elever indskrevet på bestemte uddannelser, kan bidrage til at give eleverne et større indblik i og erfaringer med et givent erhverv. De brancherettede organisationer kan varetage en lang række aktiviteter for deres medlemmer, herunder bl.a. færdighedskonkurrencer, organiseret frivilligt arbejde, oplæg og konferencer om brancherelaterede emner og muligheder for at udvikle ledelseskompetencer. Aktiviteterne tilrettelægges med henblik på at øge elevernes viden om branchen, udvikle elevernes erhvervsrettede kompetencer og øge elevernes uddannelses- og arbejdsmarkedsparathed
- **Færdighedskonkurrencer**, som både kan tilrettelægges med henblik på at understøtte elevernes uddannelsesvalg, kvalificere grundskolernes vejledningsaktiviteter og skabe et positivt image for erhvervsuddannelserne (se mere herom i boksen nedenfor).
- Samarbejde mellem skole og virksomheder igennem **brobygningsprogrammer** har en positiv betydning for elevernes trivsel på erhvervsskolerne. Brobygningsprogrammerne omfatter typisk både udskolingen i grundskolen, en erhvervsskole og virksomheder.

Indsatser relateret til mentorordninger:

- Brancherettede studenter- eller elevorganisationer
- Færdighedskonkurrencer
- Brobygningsprogrammer

Nedenfor uddybes til inspiration et eksempel på en indsats i samarbejde mellem skole og virksomhed.

HVAD KAN I SOM SKOLE GØRE?

Færdighedskonkurrencer

Hvis I som erhvervsskole ønsker at bidrage til eller deltage i færdighedskonkurrencer, peger kortlægningen på, at følgende forhold er centrale:

- ✓ Konkurrencerne skal være tilrettelagt som en større event, der skal teste elevernes faglige såvel som personlige kompetencer.
- ✓ Konkurrencerne skal gerne udvikles og arrangeres i samarbejde med brancheorganisationer og andre erhvervsrepræsentanter, der ofte også udgør dommerpanelet i konkurrencen.
- ✓ Konkurrencerne indebærer typisk, at eleverne i teams skal løse konkrete og virkelighedsnære problemstillinger, hvor de skal bruge deres faglige viden fra såvel praktikken som skoledelen.
- ✓ Som et led i forberedelsen til konkurrencen skal eleverne gerne have mulighed for at få praktiske erfaringer i forskellige dele af en branche.

HVAD KAN I SOM SKOLE OVERVEJE?

Hvis I som skole ønsker at initiere eller medvirke i en færdighedskonkurrence, kan I overveje:

- ✓ Hvordan kan konkurrencen organiseres og i samarbejde med hvem?
- ✓ Hvilke fordele og ulemper er der ved en sådan form for konkurrence?
- ✓ Hvilke elevgrupper kan indgå som en relevant målgruppe?
- ✓ Hvordan kan sådanne konkurrencer forbindes med kompetencemålene på de uddannelser, der deltager?

RELATIONSDANNELSE

Kortlægningen peger på, at karakteren af de sociale relationer mellem lærer og elev og eleverne har stor betydning for elevernes trivsel. Tillidsfulde og respektfulde relationer mellem lærer og elev – en relation, hvor eleverne oplever, de kan spørge om hjælp og give udtryk for faglige og personlige vanskeligheder – bidrager til, at elever oplever skolen som et rart sted at være, og har derfor lyst til at møde op på skolen og finder en større tryghed og ro forbundet med uddannelsen. En god relation mellem lærer og elev bidrager ikke udelukkende til, at trivslen styrkes, men også til at elevernes motivation for at blive i uddannelsen og for at yde en ekstra indsats øges. Gode relationer mellem eleverne indbyrdes har ligeledes stor betydning for elevernes generelle trivsel. Erhvervsuddannelser, der er karakteriseret ved fravær af mobning, vold og eksklusion og som samtidig giver mulighed for, at eleverne kan være fælles om faglige og sociale arrangementer, styrker elevernes trivsel. Nedenfor præsenteres centrale pointer om relationsdannelsen fra studier i kortlægningen:

- Kortlægningen peger på, at anerkendelse er en nøglefaktor i forhold til at skabe stærke relationer mellem lærer og elev. En **anerkendende tilgang fra læreren** til eleven er altafgørende for elevernes trivsel, idet anerkendelse har betydning for elevernes tiltro til egne evner, deltagelse i skolelivets fællesskaber og lyst til at møde op på skolerne.

- **Anerkendelse af elevernes baggrund** fremhæves som værende af særlig betydning for, om eleverne trives på skolen. Bliver elevernes tidligere uddannelse og motivation for at starte på uddannelsen anerkendt af lærerne, får eleverne mod på og lyst til at diskutere og have holdninger til deres nye faglighed. De føler sig motiverede til at starte noget nyt og til at påtage sig en ny fagidentitet. Når eleverne oplever, at deres forskellige baggrunde – hvad enten det er tidligere skolegang, arbejds erfaring eller anden livserfaring – bliver anerkendt af læreren, har det således overordnet betydning for elevens selvværd, selvopfattelse og motivation.
- Ligeledes har **anerkendelse af elevernes faglige arbejde i praktikken** stor betydning for elevernes trivsel. Elever, hvis arbejde bliver anerkendt af deres overordnede, føler en større glæde ved at udføre arbejdet og føler sig mere motiveret af at udføre arbejdet. Glæden og motivationen i arbejdet er forbundet med det faktum, at eleverne føler sig respekteret af deres praktikansvarlige og føler, at de bliver behandlet på en ordentlig måde.
- Den positive sammenhæng mellem stærke lærer-elevrelationer og trivsel på erhvervsskolerne hænger i høj grad sammen med, i hvilket omfang eleven føler sig **støttet af læreren**. Lærernes støtte kan tage mange forskellige former fx faglig støtte til elever, som er bogligt udfordrede, støtte i forhold til karrierevalg, støtte i forhold til at give eleverne tiltro til egne evner eller støtte til at gøre eleverne klar til et arbejdsmarked.
- Lærernes måde at handle på og gå til eleverne på har stor betydning for at etablere og bevare sociale relationer mellem lærere og elever og for at skabe tilhørsforhold på skolen. Ved at have en **åben tilgang til elever, en nysgerrighed og imødekommenhed**, skaber lærerne en mulighed for, at eleverne føler sig velkomne og har lyst til at deltage i de faglige fællesskaber, der er på skolen. Lærerne kan i kraft af deres praksis på skolen – eksempelvis ved at byde eleverne velkommen, hilse på dem på gangene og hjælpe dem med faglige problemstillinger – danne en god relation med eleverne og dermed skabe en tryk og god stemning på uddannelsesinstitutionen.
- Elev-elev-relationen er ligeledes afgørende for, om eleverne trives på skolen. Kortlægningen fremhæver, at gode relationer eleverne indbyrdes gør, at eleverne føler sig om en **del af et større socialt fællesskab**. Det sociale fællesskab på studiet drejer sig om stemningen, om samarbejdet mellem eleverne, om miljøet uden for skolen, herunder fester og fredagscafeer, og om eleverne generelt føler, at de er en del af det sociale fællesskab.

Kortlægningen peger på flere forskellige konkrete tiltag til at styrke relationsdannelsen, således at elevernes trivsel på uddannelsen styrkes:

- Den anerkendende relation allerede kan skabes første dag på uddannelsesinstitutionen. Det kan blandt andet ske via en **god introduktion**, herunder en introduktion til lærere, ledelse, elever, skolen generelt og til fagligheden på skolen, eller via forberedte lokaler, velkomsttale og en navne- og præsentationsrunde. (se mere herom i boksen nedenfor).
- Den anerkendende relation mellem lærer og elev bør ikke kun finde sted ved elevernes første møde med uddannelsen, men bør udvikles løbende. **Morgenmøder** kan være en god måde at opretholde eller opbygge gode relationer mellem lærer og elev. Morgenmøder kan tilrettelægges således, at lærere og elever mødes hver morgen kl. 8.00, hvor der er morgenmad. På morgenmødet kan dagens program planlægges – både for holdet og for den enkelte. Eleverne har i øvrigt mulighed for at tale om 'det der rører sig' både på skolen og uden for, dvs. gode film, sjove historier, idéer til fælles arrangementer, sladder mv.

Indsatser relateret til relationsdannelse:

- God induktion
- Morgenmøder
- Forskellige fysiske indretninger
- Campusmiljøer

- Trivsel ligeledes kan skabes via **forskellige fysiske indretninger**, idet forskellige rum skaber forskellige betingelser for samvær og således påvirker den sociale interaktion forskelligt og dermed forskellig betydning for elevernes trivsel. En god metode til at skabe trykthed er, at elever og lærere sidder sammen omkring et bord. Dette inviterer det til, at elever og lærere taler sammen, ser hinanden og har mulighed for at lære hinanden at kende. Undervisning i mindre rum, hvor der er mulighed for at se hinanden, sidde over for hinanden og se hinandens mimik, indbyder til fællesskab. Her er der bedre betingelser for, at eleverne trives. Dette står i modsætning til den traditionelle klasseundervisning med borde i rækker. Trivsel på erhvervsuddannelserne skabes også i værkstederne. Værkstedsundervisning bidrager dels med øget glæde blandt eleverne og dels igangsættelse af en begyndende fagidentitet. Elevernes glæde ved værkstederne hænger sammen med deres oplevelse af, at det er hyggeligt at være i værkstederne. Endelig kan øget trivsel skabes via forskellige hygge kroge. I hygge krogen kan eleverne slå sig ned, være sammen og hygge sig sammen. Hygge krogen kan være forsynet med gratis aviser og lignende, kaffemaskine/elkedel og evt. bordfodboldspil, backgammon mv. Hygge krogen giver mulighed for, at eleverne kan mødes om det faglige såvel som det sociale – både i og efter skoletid.
- **Campusmiljøer**, hvor man kombinerer erhvervsuddannelser med eksempelvis gymnasiale uddannelser, kan være en måde at skabe et ungdomsmiljø på. Kortlægningen peger på, at fælles fysiske rammer er en forudsætning for fælles identitet på tværs af forskellige uddannelsesretninger, og at det er nødvendigt med sociale aktiviteter på tværs af uddannelserne. Disse aktiviteter kan både være mere fagligt orienterede, såsom fælles elevråd med repræsentanter fra forskellige uddannelser, innovationscamps og foredrag, samt mere sociale aktiviteter, som fælles fester, koncerter og idrætsarrangementer.

Nedenfor uddybes til inspiration et eksempel på en indsats i om relationsdannelse.

HVAD KAN I SOM SKOLE GØRE?

En god introduktion

Hvis I som erhvervsskole ønsker at styrke relationsdannelsen mellem lærer og elever fra første dag, peger kortlægningen på, at følgende kan bidrage hertil:

- ✓ En god introduktion indebærer en introduktion til lærere, ledelse, elever, skolen generelt og til fagligheden på skolen og gerne forberedte lokaler, velkomsttale og navne- og præsentationsrunde.
- ✓ Den indledende præsentation kan konkret gå ud på, at læreren går rundt og hilser på alle eleverne inden den officielle velkomst. Ved at hilse på hver enkel elev viser læreren, at han/hun har set eleverne og lagt mærke til deres tilstedeværelse.
- ✓ Der kan endvidere skabes en tryk og positiv stemning ved, at lærerne fx fortæller eleverne, at uddannelsen er god, at der er brug for eleverne, og at der er mange muligheder med uddannelsen.
- ✓ Desuden kan det være hensigtsmæssigt for de nye elever at møde tidligere elever og høre om deres oplevelser, gode og dårlige erfaringer og ikke mindst høre om, hvad der kendetegner fagidentiteten på uddannelsen. Fx kan det forrige grundforløbshold vise fremstillede produkter, så eleverne også får en fornemmelse af, hvad de skal bruge det næste halve år på.
- ✓ Introduktionen bør også indeholde en rundtur, således at eleverne kender til lokalerne, værkstederne kantine mv.

HVAD KAN I SOM SKOLE OVERVEJE?

Hvis I som skole ønsker at arbejde med lærernes relationsdannelse fra første dag, kan I overveje:

- ✓ Hvilke fordele og ulemper kan der være forbundet med at formulere en indsats, der handler om lærerens rutiner med at opbygge gode relationer til eleverne?
- ✓ Hvordan kan en sådan indsats iværksættes, og hvordan kan den evalueres, så kolleger kan lade sig inspirere af hinandens rutiner?

UNDERVISNINGSSTRATEGI OG LÆRINGSMILJØ

Kortlægningen viser, at øget trivsel kan skabes via konkrete undervisningsstrategier samt via etableringen af læringsmiljøer, der giver plads til selvbestemmelse og autonomi blandt eleverne. Læringsmiljøer, der skaber rum for elevernes medbestemmelse og autonomi bidrager positivt til elevernes tiltro til egne evner, ligesom elevernes motivation og engagement øges.

Undervisningsstrategier som niveauinddeling og onlinekurser bidrager til øget trivsel, tryghed og tilfredshed for eleverne på uddannelsesinstitutionerne samtidig med, at motivationen øges. Niveaudeling kan også bidrage til at styrke erhvervsskolernes omdømme og virksomhedernes tilfredshed med erhvervsuddannelserne, fordi skolerne kan tilbyde undervisning på højere niveau og således tiltrække andre elever end tidligere. Dette har ligeledes en positiv betydning for virksomhedernes tillid til erhvervsuddannelserne, da virksomhederne kan regne med, at eleverne i kraft af højniveaufag og talentforløb bliver så dygtige som muligt. Nedenfor præsenteres centrale pointer om undervisningsstrategier og læringsmiljø fra studier i kortlægningen

- Læringsmiljøer, der er karakteriseret ved projektorienteret gruppearbejde medfører overordnet en større grad af trivsel på erhvervsskolerne, idet eleverne i højere grad oplever, at de har **medbestemmelse og autonomi** i læringssituationen.
- I projektorienteret gruppearbejde tager eleverne mere **ansvar for egen læring**. Når eleverne får mulighed for at arbejde i grupper om et konkret projekt, oplever eleverne sig i mindre grad overvåget, ligesom de oplever en større grad af frihed til at udfolde sig fagligt.
- Endelig giver det projektorienterede arbejde anledning til, at eleverne samarbejder med hinanden i små grupper om virkelige problemstillinger uden et endeligt facit, hvilket bidrager til, at læringssituationen virker **autentisk og meningsfuld**.
- Læringsmiljøer, der er karakteriseret ved projektorienteret gruppearbejde med plads til selvbestemmelse og autonomi, medfører, at eleverne i højere grad oplever, at **underviserne støtter og faciliterer deres selvstændige læring**. Ved at afvige fra den traditionelle undervisningsform, hvor læreren står ved tavlen og styrer undervisningen, og i stedet lade eleverne med støtte fra læreren styre deres egne lærerprocesser, styrkes elevernes følelse af at mestre.
- I læringsmiljøer karakteriseret ved medbestemmelse og autonomi oplever eleverne i højere grad **tilknytning til lærerne** og føler, de har gode relationer til lærerne på uddannelsesstedet.
- Niveauinddeling kan med fordel benyttes til at styrke elevernes trivsel på erhvervsskolerne – både for bogligt stærke elever og bogligt svage elever. Dette skyldes, at elevernes "parres" med elever, som de **fagligt kan måle sig med**. De bogligt svage elever oplever det positivt ved niveaudeling, at de ikke længere er de svageste i klassen. For de svageste elever bidrager niveaudelingen således til,

at de kan føle sig egnede til studiet samtidig med, at der skabes et mere trygt miljø, hvor eleverne føler, at de kan spørge om hjælp og give udtryk for deres vanskeligheder. Tilsvarende gælder for de stærkeste elever, at niveauiddelingen giver dem tilstrækkelige faglige udfordringer, som medvirker til, at uddannelsen opleves som relevant og meningsfuld.

- for højniveaulinjer fremhæves som tiltag, der kan ændre på nuværende, mindre positive opfattelser af erhvervsskolerne, idet skolerne gennem disse nye tiltag mere aktivt kan **promovere nye og stærke kompetencer**, som kan opnås på eksempelvis Eux. Samtidig forventes tiltagene at tiltrække elever med andre potentialer end de nuværende elever, hvilket antageligt vil medvirke til at ændre erhvervsskolernes omdømme i en mere positiv retning, hvor flere unge og særligt virksomhederne vil finde uddannelserne attraktive.

Kortlægningen peger på forskellige tiltag der kan skabe en undervisning, der lægger op til selvbestemmelse og autonomi:

- **Interaktion mellem undervisere og elever:** Undervisningen bør være kendetegnet ved et relativt begrænset omfang af lærerstyring, så eleverne selv har mulighed for at komme på banen og eksperimentere sig frem til de rigtige løsninger. Det forventes, at eleverne tager et stort og aktivt ansvar for deres egen læring, eksempelvis ved at sætte mål for egen læring og selvstændigt at varetage en række opgaver i undervisningen – dog ofte i grupper med andre elever.
- **Evaluerings af elevernes udbytte:** Læringsmiljø kendetegnet ved medbestemmelse og autonomi indebærer desuden, at eleverne får mulighed for at vurdere og reflektere over udbyttet af undervisningen. Her fremhæves selvevaluering, systematisk evaluering/vurdering af egne præstationer og feedback som vigtige metoder til at klæde eleverne på til at løse næste opgave. Studierne lægger vægt på, at selvevaluering får eleverne til at koncentrere sig mere om at forbedre deres egne resultater end at sammenligne sig med de andre elever.
- **Forskellige opgavetyper:** For at opnå medbestemmelse og autonomi er det desuden afgørende, at opgaverne varierer, og at de oftest tager afsæt i en problembaseret tilgang med klare læringsmål. Det kan eksempelvis være autentiske opgaver fra praktikforløbet eller virkelige problemstillinger fra virksomheder. Derudover kan der være en fordel forbundet med at lade eleverne vælge deres egne projekter.
- **Lærerenes rolle:** Det har positiv betydning, at læreren indtager rollen som coach/facilitator, der understøtter elevernes læring i dialog med eleverne. Lærerne overdrager løbende ansvar til eleverne i læringsprocessen, så læringen stilladseres snarere end styres. Det indebærer blandt andet, at lærerne sikrer, at eleverne igennem de stillede opgaver befinder sig et sted, hvor udvikling er mulig. Der lægges således vægt på, at underviserne primært understøtter frem for at regulere/dirigere elevernes læring.
- **Informationskilder:** Hvis eleverne selv kan opsøge og finde information og viden, vil dette bidrage til at deres læringsudbytte forbedres. Undervisningen bør således ikke kun være baseret på almindelige tekstbøger. Viden kommer i stedet fra mange forskellige kilder, fx elevernes egne søgninger på nettet eller via fælles refleksion i grupper af elever.
- **Learning to learn:** Endelig er det afgørende, at undervisningen klæder eleverne på til at lære fremfor kun at have fokus på det rent faglige indhold i undervisningen. Dette indebærer blandt andet, at undervisningen tilrettelægges således, at eleverne har mulighed for at reflektere over deres egen

Indsatser relateret til undervisningsstrategi og læringsmiljøer:

- Interaktion mellem undervisere og elever
- Evaluering af elevernes udbytte
- Forskellige opgavetyper
- Lærerenes rolle
- Informationskilder
- Learning to learn

læring og lære af deres egne fejl. Dette vil facilitere, at eleverne vil påtage sig nye og udfordrende opgaver. Ligeledes indebærer det, at eleverne opfordres til at være åbne over for nye og udfordrende opgaver, således at eleverne fx forstår, at "øvelse gør mester".

Nedenfor uddybes som inspiration et eksempel på en indsats i relation til undervisningsstrategi og læringsmiljø.

HVAD KAN I SOM SKOLE GØRE?

Læringsmiljøer, der fremmer selvbestemmelse og autonomi

Hvis I som erhvervsskole ønsker at arbejde med læringsmiljøer, der fremmer selvbestemmelse og autonomi, giver kortlægningen konkrete bud på, hvordan man i undervisningen kan fremme dette:

- ✓ Hvis undervisningen tilrettelægges med et relativt begrænset omfang af lærerstyring, vil eleverne få mulighed for at eksperimentere sig frem til rigtige løsninger.
- ✓ Anvendelse af selvevaluering, systematisk evaluering/vurdering af egne præstationer og feedback er vigtige metoder for at klæde eleverne på til at løse næste opgave. Anvendelse af systematisk selvevaluering gør, at eleverne koncentrerer sig om at forbedre deres egne resultater.
- ✓ Det er afgørende, at opgaverne stilles på varierende måder, og at de har afsæt i en problembaseret tilgang med klare mål. Opgaverne må gerne være autentiske fra praktikforløb eller virkelige problemstillinger fra virksomheder. Ligeledes må eleverne gerne have medbestemmelse, når der skal vælges opgaver.
- ✓ Skolen kan arbejde med, at læreren også kan indtage rollen som coach, der understøtter elevernes læring. Det har en positiv betydning for udviklingen af elevernes medbestemmelse og autonomi. Elevernes læring skal snarere stilladses end styres.
- ✓ Hvis eleverne selv kan opsøge og finde information og viden, vil dette bidrage til at deres læringsudbytte forbedres.
- ✓ Skolerne kan tilrette undervisningen, så eleverne får mulighed for at reflektere over egen læring og lære af deres egne fejl. Dette vil facilitere, at eleverne vil påtage sig nye og udfordrende opgaver.

HVAD KAN I SOM SKOLE OVERVEJE?

Hvis I som skole ønsker at arbejde med at skabe selvbestemmelse og autonomi, kan I overveje:

- ✓ Hvordan vil I arbejde med selvbestemmelse og autonomi?
- ✓ Hvordan kan man arbejde med det i konkrete indsatser?
- ✓ Hvem skal stå for en sådan indsats?
- ✓ Hvordan er den organiseret?
- ✓ Findes de nødvendige lærerkompetencer for at gøre indsatsen virkningsfuld?

CASE

10

Case 10: "Tal om det"

I et studie beskrives det, hvordan man kan inddrage eksterne rådgivere, der fungerer både som undervisere for lærere og elever og som rådgivere for elever, der har psykiske problemer. Eksemplet her stammer fra et forløb, hvor en skole havde et projekt om trivsel.

Eleverne får undervisning i et særligt tilrettelagt fag, der hedder "Tal om det". Undervisningen tager udgangspunkt i de problemer, eleverne selv bringer frem. Efter undervisningen får eleverne mulighed for at kontakte rådgiverne i en åben rådgivning. Det er kombinationen af undervisning og rådgivning, der er afgørende for, at eleverne søger hjælp i den åbne rådgivning. Det er her, de får talt om de problemer og bekymringer, de bærer rundt på.

Det har stor betydning for elevernes lyst til at åbne sig, at rådgiverne er eksterne. Det er også afgørende, at rådgiverne er kompetente inden for deres fag, så eleverne føler, at de får kvalificeret hjælp.

Kilde: Hutters, Camilla & Mette Stigsgaard Stenkjær (2011): Evaluering af Projekt Trivsel på EUD. Center for Ungdomsforskning, DPU, Aarhus Universitet. Curriculum.